

MAGAZINE VOOR ALUMNI EN RELATIES

Broerstraat 5

> **Frans de Waal
over apen,
empathie
en ons**

- > **Hip en duurzaam zakendoen**
- > **De Wondre Stad van Peter Rehwinkel**
- > **Licht oogsten is een kunst**
- > **René Paas, een 'ongeneeslijke' Groninger**

Geef leiding aan uw carrière

Bedrijfskunde is de meest gekozen studierichting onder professionals die naast hun baan of onderneming willen studeren. AOG ontwikkelt en verzorgt hoogwaardige opleidingen voor professionals die leiden tot verandering, vernieuwing én leiderschap.

Toegepaste Bedrijfskunde

- Theoretische bagage als aanvulling op uw praktijkervaring
- Verbreding van uw bedrijfskundige kennis

Start: 2 maart 2010

Executive Master of IT-Auditing

- Focus op toekomstgericht karakter van de IT Audit functie
- Integrale benadering

Start: 11 januari 2010

MSc/drs. Bedrijfskunde

- In 2½ jaar uw academische titel (MSc BA)
- Verdieping en verbreding van bedrijfskunde op wetenschappelijk niveau

Start: 31 maart 2010

Master of Facility Management (MFM)

- Een facilitair bedrijfskundige ondergrond om op strategisch niveau te acteren
- Kennis en inzicht op academisch niveau als aanvulling op uw praktijk

Start: Najaar 2010

Executive Master of Business Valuation

- Uniek programma voor transactie professionals
- Ontwikkeld met input van toonaangevende M&A professionals

Start: Najaar 2010

- > **4 Empathie is hip, hebzucht is uit**
Apendeskundige Frans de Waal leerde observeren in Groningen
- > **6 Zwarts op wit**
- > **7 Alumnus in het buitenland**
- > **8 'Wij zijn niet te duur, anderen zijn te goedkoop'**
Supermarktketen Marqt en restaurant Fifteen: moderne, succesvolle én ideële ondernemingen
- > **11 Ain Wondre Stad**
- > **12 Het oogsten van licht**
Roberta Croce kijkt de kunst af van planten
- > **14 Hart voor de zwakkeren**
René Paas zoekt heil uitkeringsinstanties in confectionmodel
- > **18 De roeping van Sven Standhardt**
Zijn studie slavistiek mondde uit in een Russisch-orthodox priesterschap
- > **20 Massale vaccinatie redt levens**
Viroloog Jan Wilschut prijst alertheid minister Klink
- > **23 Mussengang**
- > **24 Column Tienke Koning**
- > **25 Fondsenwerving**
- > **26 Alumni Actief**
- > **28 Life Long Learning**
- > **30 Oraties, Portretten en Colofon**
- > **32 Alumni Achteraf**

Foto voorkant: Frans de Waal in het Academieggebouw
FOTO > JEROEN VAN KOOTEN

Moet je je hart volgen of je hoofd? Je gevoel of je verstand? Soms lijkt een beslissing nemen een onoverkomelijk dilemma. 'Als ik zus doe, gebeurt misschien dit, maar als ik zo doe, gebeurt misschien dat...' Het gevoel kan dan een goede raadgever zijn. Bijvoorbeeld bij loopbaankeuzen.

In dit eindejaarsnummer van de *Broerstraat 5* komen mensen aan het woord, die dat volmondig zullen beamen. Zo heeft Sven Standhardt, alumnus slavistiek, de roeping van het Russisch-orthodox priesterschap gevolgd, in weerwil van wat de omgeving ervan vindt. Patricia Vader, ooit gearriveerd astronoom in de VS, gaf toe aan haar wens kunstenaars te worden. Ook oud-CNV-voorzitter René Paas, die rechten en bestuurswetenschappen aan de RUG studeerde, laat zich mede door zijn gevoel leiden bij carrièrestappen.

Plezier in het werk als beloning is steeds de rode draad. 'Ik heb een intrinsieke motivatie om dit te doen, ik hoef niet opgejaagd te worden door geld om hier gelukkig van te worden,' verklaart restauranthouder Sarriel Taus. Evenals Quirijn Bolle is hij duurzaam en modern ondernemer. Vreugde in het werk valt overigens ook onderzoekers 'pur sang' ten deel die de lokroep van de wetenschap hebben gevolgd. Zoals de Britse geograaf Philip McCann, en de Italiaanse biochemica Roberta Croce, die beiden naar Groningen zijn gehaald vanwege hun inspirerende kwaliteiten.

Bij homo sapiens (én 'sentiens') is empathie, het vermogen zich in te leven in andermans gevoel, een belangrijke eigenschap. Een eigenschap die de mens deelt met veel andere diersoorten, aldus primatoloog Frans de Waal – volgens *Time* de machtigste RUG-alumnus – in dit nummer. Empathie is niet alleen onmisbaar in de Veiligheidsraad, maar ook op de apenrots.

Als redactie wensen wij u veel vrede, verbondenheid en menselijke warmte toe in deze donkerste tijd van het jaar.

De redactie
redactieB5@rug.nl

FOTO ROB VOSS

‘Empathie is hip, hebzucht is uit’

Een aap, vindt Frans de Waal, is een aanzienlijk interessanter wezen dan een mens. Die mens kennen we zo langzamerhand wel, stelt de RUG-alumnus biologie en hoogleraar psychologie in de VS. Nee, dan de aap, daar valt nog heel veel óver – en vooral ván – te leren.

Eind november was Frans de Waal een paar dagen in Nederland voor een promotietour voor zijn laatste boek *Een tijd voor empathie. Wat de natuur ons leert over een betere samenleving*, waarin hij vaststelt dat in politiek en bedrijfsleven hebzucht uit is en overvleugeld wordt door empathie. Hij deed ook zijn oude studiestad aan voor een lezing bij Studium Generale. En bij deze gelegenheid reserveerde de RUG-alumnus een moment voor een gesprek met *Broerstraat 5*.

Een tijd voor empathie is opnieuw een boek waarmee de hoogleraar psychologie aan de Emory University, in Atlanta, aandacht op zich weet te vestigen. Zoals hij dat ook deed met eerdere bestsellers als *Chimpanseepolitiek*, *De aap en de sushimeester*, *De aap in ons* en *De aap en de filosoof*.

Met die boeken, die de weerslag vormen van zijn studies naar het verband tussen het gedrag van apen en dat van mensen, verwierf De Waal absolute wereldfaam. Het tijdschrift *Time* plaatste hem vanwege zijn baanbrekende inzichten over menselijk gedrag zelfs in de top honderd van meest invloedrijke personen ter wereld. ‘Uiteraard was ik daar verbaasd over. Het is natuurlijk een geweldig compliment om in hetzelfde rijtje te staan als Oprah Winfrey.’ Hij zegt het met een onmiskenbare ironie. ‘Maar het betekent natuurlijk ook dat ik een invloedrijke wetenschapper ben. Niet alleen in de Verenigde Staten maar ook daarbuiten.’ De basis voor die wereldfaam werd mede in Groningen gelegd (zie kader).

‘Het is natuurlijk een geweldig compliment om in hetzelfde rijtje te staan als Oprah Winfrey’

Popularisering

Hij mag dan in kringen van psychologen, biologen, economen, politicologen en andere academici aanzien genieten, opvallend genoeg zegt De Waal zelf dat hij zich met zijn werk vooral richt op een breed publiek. ‘De vertaling van mijn kennis naar de geïnteresseerde leek zie ik als een uitdaging. Nee, mijn vakgenoten zijn lang niet altijd tevreden met die popularisering. Maar zo bereik ik hen misschien wel eenvoudiger dan via wetenschappelijke tijdschriften, waar ik overigens veel in publiceer. Die serieuze bladen zijn ook voor academici toch lastiger te consumeren.’

Een groot publiek aanspreken betekent dat De Waal in zijn boeken een toegankelijke verteltoon aanslaat en de tekst doorspekt met anekdotes. De Waal: ‘Het is wel interessant om te weten hoe dat is ontstaan. Eigenlijk ben ik daar in de jaren zeventig al mee begonnen. In de dieren-tuin Burgers’ Zoo in Arnhem bestudeerde ik apen en elke week was er wel een clubje huisvrouwen of bouwvakkers voor wie ik in een zaaltje een lezing hield. Daar heb ik geleerd hoe je de aandacht van dat publiek vasthoudt: maak het zo persoonlijk mogelijk. Verfijnde academische debatten boeien mensen niet. Statistieken en grafieken evenmin. Die zul je in mijn boeken dus niet vinden. Mensen kijken er toch niet naar.’

Taboe

Maar wat is De Waal nu eigenlijk: onderzoeker van apen of van mensen? ‘Ik houd me bezig met primaten en daar valt de mens ook onder,’ verklaart hij. ‘Maar rechtstreeks onderzoek bij de mens verricht ik niet. Dat hoeft ik ook niet te doen, dat doen duizenden andere wetenschappers al voor mij. Ik bestudeer apen, samen met een clubje van wereldwijd zo’n vijfhonderd vakgenoten. Apen zijn toch veel interessanter? Over hun gedrag en psychologie valt nog ontzettend veel te leren. Hoewel over mensen natuurlijk ook nog wel nieuwe dingen worden ontdekt, in de neuro-wetenschappen gebeurt bijvoorbeeld veel interessants.’

Centraal in het werk van De Waal staat de vergelijking van het gedrag van apen met dat van mensen. De Waal stelde vast dat apen kunnen samenwerken, dat ze conflicten kunnen oplossen, zich met elkaar kunnen verzoenen na een ruzie en dat ze over empathie beschikken, dat wil zeggen het vermogen bezitten om met anderen te kunnen meevoelen en de situatie van een ander kunnen begrijpen. Toen De Waal die observaties wereldkundig maakte, rustte er nog een fors taboe op. Inmiddels zijn de bevindingen algemeen geaccepteerd. Die ‘menselijke’ eigenschappen zijn trouwens niet slechts bij apen aangetroffen, vult De Waal

aan. Ook bij andere hogere diersoorten zijn ze aangetoond. Bijvoorbeeld bij dolfinen en – opvallend genoeg – zelfs hyena’s vertonen verzoeningsgedrag. De Waal: ‘Wanneer we bij een diersoort géén verzoeningsgedrag aantreffen, leidt dat tegenwoordig juist tot verbazing: Hoe leven die dan samen met hun soortgenoten?’

Maatschappijvisie

Met *Een tijd voor empathie* is De Waal de eerste wetenschapper die een boek schrijft over de overeenkomsten tussen dierlijke en menselijke empathie. Het boek heeft echter ook een politieke component, want empathie, aldus de Waal, vervult de laatste tijd een steeds belangrijkere rol in de samenleving. De Waal serveert de lezer een optimistische maatschappijvisie door te stellen dat empathie hebzucht en zelfzucht naar de achtergrond dringt. Empathie is hip, hebzucht heeft afgedaan. ‘In Amerika is hebzucht op dit moment helemaal uit. Al is het natuurlijk niet geheel verdwenen,’ nuanceert hij meteen weer. ‘Sinds de economische instorting is men er niet meer zo zeker van dat een samenleving gebaseerd op zelfzucht en competitie zo ideaal is.’

De vorig jaar verkozen president Obama, beschouwt De Waal als de belichaming van de koers die de Verenigde Staten zijn ingeslagen richting meer empathie. ‘Obama gebruikt het woord regelmatig in toespraken. Hij richt zich op thema’s als gezondheidszorg en hij heeft een rechter in het hooggerechtshof benoemd wiens empathisch vermogen hij een belangrijke pre vond. Het is daar dus een heel belangrijk thema.’

Er is ook helemaal geen reden, meent De Waal, om aan te nemen dat uitoefening van ‘het recht van de sterkste’ voor een individu of een samenleving belangrijker is dan sociaal onbaatzuchtig gedrag. In *Een tijd voor empathie* wil De Waal aantonen dat empathie zelfs geweldige hulp biedt bij de inrichting en instandhouding van een samenleving. ‘De biologie (of ‘de natuur’) wordt weliswaar vaak ingeroepen ter rechtvaardiging van een op egoïstische beginselen geschoeide samenleving,’ schrijft hij in het boek. ‘Maar we mogen nooit vergeten dat diezelfde biologie bindmiddelen heeft opgeleverd die gemeenschappen bijeen houden.’

Altruïsme

Die slotsom staat in nauw verband met De Waals recente studies naar het vóórkomen van empathie en altruïsme bij dieren. ‘De heersende opvatting gedurende de laatste dertig jaar was dat mensen zich altijd laten leiden door incentives, door prikkels zoals beloningen, om in actie te komen’ legt De Waal uit. ‘Sinds een jaar of vijf verliest dat

FOTO CATHERINE MERLIN

‘Groningen sterk in gedragsbiologie’

Het was niet de stad zelf die zuiderling Frans de Waal (‘s-Hertogenbosch, 1948) naar het Noorden lokte.

‘Groningen had in mijn omgeving de signatuur van koud en kil. Dat is me enorm meegevallen, ik heb er een prettige tijd beleefd,’ aldus de hoogleraar psychologie. Hij kwam, na zijn kandidaats biologie in Nijmegen, voor zijn doctoraal naar de RUG vanwege de specifieke benadering daar van het onderzoek naar diergedrag. ‘Ze stonden er toen al open voor een psychologische interpretatie van diergedrag. Groningen heeft nog steeds een geweldig gedragsbiologieprogramma. Toen ik er begin jaren zeventig kwam, was het zoölogisch laboratorium nog klein, maar ook toen zaten er al hele goede wetenschappers, zoals de bekende professor Gerard Baerends.’

De Waal promoveerde uiteindelijk in 1977 in Utrecht en vertrok in 1981 naar de Verenigde Staten. Daar is hij momenteel als hoogleraar psychologie verbonden aan de Emory University in Atlanta. Tevens is hij directeur van het Living Links Center van het Yerkes National Primate Research Center.

>> [vervolg op pagina 6](#)

idee terrein en komt het besef op dat er ook altruïsme bestaat, maar dan wel alleen bij de mens. Wij zijn met dat idee aan de slag gegaan. Inmiddels liggen er vijf onderzoeken die aantonen dat apen ook dingen doen zonder dat ze daar direct iets mee verdienen of beter van worden.'

De Waal verduidelijkt dit aan de hand van een experiment met twee apen waarbij de ene aap telkens kan kiezen uit twee verschillende voorwerpjes. Kiest de aap het ene voorwerp, dan krijgen beide apen een stukje appel, kiest hij het andere ding, dan krijgt de andere aap niks. Voor de aap die mag kiezen maakt zijn keuze niks uit, in beide gevallen krijgt het dier een stukje appel. Toch blijkt hij vaker de keuze te maken waarbij ook het andere dier met een stukje appel wordt beloond. Dergelijk uit empathie voortkomend altruïstisch gedrag kan heel ver gaan. In het wild zijn volgens De Waal verschillende gevallen bekend van dieren die hun eigen leven op het spel zetten om soortgenoten te helpen. Apen die grote risico's nemen door bijvoorbeeld een groepsgenoot te ontzetten die door een luipaard wordt belaagd of olifanten die gezamenlijk een kalf van de verdringingsdood redden.

De Waal: 'Empathie is een automatische capaciteit. Het valt niet te onderdrukken. Het zien van de situatie van iemand leidt tot emotionele activatie en vervolgens tot gericht helpen.' Empathie wordt door De Waal daarom een 'kerncapaciteit' genoemd die bij alle zoogdieren ingebakken is. De oorsprong ligt volgens hem in de moedersorg, wat kan verklaren dat vrouwen een sterker ontwikkeld empathisch vermogen hebben dan mannen. 'Een basaal niveau is bij alle zoogdieren aanwezig. Maar de evolutie heeft er meer complexe lagen van empathie omheen geschapen, zoals we die vinden bij mensapen. Mijn conclusie is dat empathie een hele oude capaciteit is die primaten in staat stelt tot samenwerking en sociaal zijn.'

Politiek

De Waal maakt vervolgens de stap naar de politiek: 'De politiek kan de mensen niet vertellen hoe ze moeten denken, maar ze kan wel een kader creëren. Je kunt een kader scheppen waarin competitie bovenaan staat, zoals in de VS de afgelopen dertig jaar. Dan krijg je een situatie waarin mensen elkaar bij wijze van spreken de strot afsnijden. Politici kunnen op dezelfde manier daarentegen ook een coöperatief stelsel construeren door samenwerking te bevorderen. Wanneer je aanneemt dat mensen empathie en samenwerking ingebouwd hebben en dat dat sterk ontwikkelde menselijke capaciteiten zijn, dan kun je daar in het ontwerp van de maatschappij rekening mee houden. Ik doe geen specifieke suggesties hoe je dat zou moeten doen, ik schets slechts het mechanisme dat de politiek in werking kan stellen.'

TEKST > **LOEK MULDER**

[De lezing die Frans de Waal op 26 november 2009 hield bij Studium Generale Groningen is – evenals andere interessante lezingen – te beluisteren en te downloaden onder de knop 'Lezing gemist?' op > \[www.studium.hosting.rug.nl\]\(http://www.studium.hosting.rug.nl\)](#)

Onwetendheid en barbarij

'Wat is de overeenkomst tussen de Verenigde Naties, de Europese Gemeenschap en de Rijksuniversiteit Groningen? Alledrie zijn ze opgericht als reactie op een gruwelijke oorlog. De Verenigde Naties in 1945, na de Tweede Wereldoorlog, als opvolger van de in 1919 na de Eerste Wereldoorlog begonnen Volkenbond. In 1952 de voorloper van de Europese Unie, ook in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog. En de Groningse universiteit in 1614, vijf jaar na aanvang van het Twaalfjarig Bestand tijdens de Tachtigjarige Oorlog, twintig jaar na de Reductie, toen de stad Groningen zich gedwongen aansloot bij de Unie. 'De oprichting van de Groningse universiteit vormde het sluitstuk van de Reductie,' schrijft universiteitshistoricus Klaas van Berkel dan ook. Op het symposium 'Tegen barbarij! De stichting van de Groningse Universiteit' stond in oktober het zogenaamde Stichtingsbesluit centraal, de door Ubbo Emmius geschreven oprichtingsakte van de universiteit. Sinds kort hangt in het Academiegebouw een afdruk van dit 'Eeuwig geldend edict'. Ik ben altijd gefascineerd geweest door die ene beroemde zinsnede daaruit. Wetenschapsbeoefening was nodig, stelt Emmius, 'opdat het gemenebest niet aan onwetendheid en barbarij zou bezwijken en ten onder gaan'. Het geeft in elk geval aan dat de universiteit in de humanistische traditie stond. En het benadrukt het belang van kennis als stabiliserende kracht, om tegenwicht te bieden tegen allerlei middelpuntvliedende bewegingen. Daar komt bij dat ik het gewoon een mooie uitspraak vind. Onwetendheid vormt een bedreiging voor de maatschappij, leidt tot barbarij. Onwetendheid moet je bestrijden. Hoe kan een universiteit de barbarij bestrijden? In triviale zin door scholing: De universiteit leidt mensen op tot een hoog niveau van denken en geeft hun toegang tot informatie die van belang is. Maar de achterliggende gedachte is volgens mij dat de universiteit een maatschappelijke rol dient te vervullen. De universiteit staat niet ten dienste van lineaire technologische progressie alleen. Er spelen ook andere zaken en die zijn algemeen maatschappelijk, sociologisch en religieus van aard. Onze academici moeten zich mengen in het publieke debat, van gesprekken aan de borreltafel tot het schrijven van boeken. Er zijn de afgelopen jaren heel wat hooglopende debatten geweest waarin de mening vanuit universiteiten een belangrijk rol hoorde te spelen, denk aan het integratiedebat. Een van de sprekers en

organisatoren van het symposium, Zweder von Martels, wees op het grote belang dat Ubbo Emmius hechtte aan de rol van de universiteit bij het opleiden van landsbestuurders. Volgens Emmius heeft een land niet slechts krijgsveld van wapenen nodig, maar ook krijgsveld van geleerdheid. Daarom pleit ik altijd voor een opleiding die uitstijgt boven de enge grens van de monodiscipline, een opleiding waarin een beroep wordt gedaan op de humanistische principes. Want als we daar niet ons best voor doen, kunnen we door barbarij en onwetendheid ook in onze tijd in *no time* eeuwen worden teruggeworpen.'

Prof. dr. Frans Zwarts
rector magnificus

TEKST > **EDZARD KROL**

Nederland is al voldoende ontwikkeld

Dankzij een beurs van het Eric Bleumink Fonds* kon ze zestien maanden in Groningen studeren. In 2002 behaalde ze haar masterdiploma bij de studierichting bedrijfskunde. Rowena Suryobroto (31) woont inmiddels al weer jaren in het turbulente Jakarta. Daar werkt ze voor een grote organisatie voor financieel advies. Ook geeft zij colleges bedrijfskunde aan de Universiteit van Indonesië in Jakarta.

Wat voor werk doe je?

‘Ik adviseer grote Indonesische firma’s over hun externe communicatie. Dat wil zeggen dat ik met name hun financiële gegevens vertaal in voor de buitenwereld begrijpelijke woorden. Ik maak voor hen dus financiële analyses en schrijf daarover persberichten. Ook adviseer ik firma’s over de organisatie van hun persconferenties. Dat is creatief werk en ik doe het erg graag.’

Wat heb je aan je studie in het buitenland gehad?

‘Heel veel. De studie was natuurlijk belangrijk, maar de ervaring van leven in het buitenland was minstens even belangrijk. Het heeft mijn geest geopend om op een andere manier tegen dingen aan te kijken. Een concreet voordeel is dat ik veel van de didactische aanpak van mijn studie in Groningen kan toepassen in mijn colleges. Zo geef ik bijvoorbeeld geen klassieke hoorcolleges, maar laat ik studenten werken in groepjes.’

Is er een groot verschil tussen leven in Groningen en in Jakarta?

‘Ja, in vergelijking met het hectische en dichtbevolkte Jakarta is Groningen heel rustig en vredig. In Groningen zie je veel fietsers, in Jakarta vooral auto’s. Die bezorgen erg veel overlast, zoals verkeersopstoppingen en luchtverontreiniging. Maar ik heb hier mijn familie en vrienden én er valt hier veel te doen. Nederland is in mijn ogen al voldoende ontwikkeld. Indonesië is bezig zich te ontwikkelen. Daarom wil ik in Indonesië blijven wonen.’

Kun je dat nader toelichten?

‘Er zijn hier veel problemen. Mensen hebben weinig vertrouwen in de regering en er zijn veel bestuurlijke problemen. De pijn van de kredietcrisis is hier natuurlijk ook voelbaar. Maar ik denk dat Indonesië de goede kant opgaat. De regering lijkt haar beslissingen nu, meer dan vroeger, te nemen op basis van de economische belangen van het héle land. Er lopen verschillende rechtszaken tegen het departement van politie en

tegen een staatsorgaan voor anti-corruptie. De regering lijkt ook meer open te staan voor het onderzoek van onafhankelijke partijen naar deze zaken en voor verslaggeving door de media.’

Zou je naar Groningen terug willen?

‘Als toerist, zeker! Ik heb goede herinneringen aan de Groningse musea en aan de “happy hours” in de Groningse cafés. Trouwens, ik heb tijdens mijn beursperiode ook korte tijd colleges gevolgd in Zweden en de VS. Maar ik vond Groningen de meest dynamische en inspirerende omgeving om te studeren. Dat meen ik oprecht.’

TEKST > GERA BEL

* Het **Eric Bleumink Fonds**, in 2000 opgericht, verstrekt beurzen aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. Dankzij een beurs kunnen zij zich verder ontplooiën als persoon en een leidende bijdrage leveren aan de ontwikkeling van hun eigen land.

Wie zaken doet, gaat het om de winst. Of toch niet? De alumni **Quirijn Bolle** (34) en **Sarriel Taus** (45) geven beiden leiding aan succesvolle bedrijven. Maar voldoening geven vooral de niet-materiële zaken. Bolle begon op 29-jarige leeftijd de duurzame supermarktketen Marqt, Taus opende vijf jaar geleden het restaurant Fifteen, waar hij jongeren opleidt die voordien kansloos waren op de arbeidsmarkt. Een gesprek over geld en idealen.

‘Wij zijn niet te duur, anderen zijn te goedkoop’

In de winkels van Marqt bieden kleine producenten hun voedsel aan. Altijd volgens de hoogste kwaliteitseisen geproduceerd, altijd zonder toevoegingen en meestal biologisch. Vis zonder keurmerk komt de winkel niet in. En ook van al het andere eten dat het schap haalt houden de Marqt-medewerkers het productieproces nauw in de gaten. Oprichter Quirijn Bolle: ‘Wij noemen dat “echt eten”’

Ook in het restaurant Fifteen bestaat de menukaart vooral uit voedsel van hoge kwaliteit. Ook hier zijn het biologische producten die de dienst uitmaken en ook hier wordt rekening gehouden met dierenwelzijn. Op woensdag serveert Fifteen zelfs helemaal geen vlees. Maar het gezonde aanbod is niet het belangrijkste onderscheidingspunt van het restaurant. Jaarlijks leidt Fifteen vijftien jongeren op, die voordien volledig onbemiddelbaar waren op de arbeidsmarkt. Als het aan Fifteen-oprichter Taus ligt, zal dat laatste punt niet lang meer onderscheidend zijn. ‘Ik heb

met Koninklijke Horeca Nederland nu een samenwerkingsverband. We hebben samen op papier gezet hoe wij hier werken. En die informatie is straks beschikbaar voor alle 7000 aangesloten horecabedrijven.’

Kleinschalig

Ook Quirijn Bolle van Marqt hoopt op flinke concurrentie. Hij heeft nu twee winkels – in Haarlem en Amsterdam – een derde staat in de planning. ‘We willen nog wel groeien, maar hebben zeker niet de ambitie ooit zo groot als Albert Heijn te worden. Als we eten met aandacht willen blijven verkopen, moeten we het kleinschalig houden. Dus hoop ik op anderen.’

Albert Heijn, daar begon Bolle zijn carrière. Na zijn studie bedrijfskunde ging Bolle bij het moederbedrijf Ahold aan de slag. ‘Daar ben ik me ervan bewust geworden waar supermarkten en producenten steken laten vallen. De

FOTO: ERNIE ENKELAAR

supermarkten zijn zo groot, dat ze alleen al door hun omvang de prijs altijd kunnen drukken. Om toch marges te maken, zullen leveranciers dus altijd proberen nog efficiënter te produceren. En efficiënter is meestal geen kwaliteitsverbetering. Kleine ondernemers komen er bovendien helemaal nooit tussen, die kunnen de benodigde hoeveelheden nooit leveren.'

Op een gegeven moment was Bolle toe aan iets nieuws. En dan maar meteen iets helemaal nieuws: een supermarkt waarin kleine leveranciers hun producten juist wél konden verkopen. 'Ik geloof ook echt dat de tijd daar nu rijp voor is. We weten allemaal dat het zo niet langer kan, dat we eraan gaan als we niets doen. De huidige economische cycli zijn ten einde en in de toekomst zal duurzaamheid een veel grotere rol spelen.'

Grap

Was Bolles overstap van Ahold naar Marqt al groot, Sarriël Taus kwam, toen hij met Fifteen begon, zelfs uit een heel andere sector: de telecommunicatiebranche. 'Het begon eigenlijk als een soort grap. Een jaarclubgenoot van mij had hier aan het IJ een pand dat hij aan de straatstenen niet kwijt kon. Dat vond ik gek. Ik dacht, als we nou allemaal wat inleggen, dan beginnen we een restaurant, dat moet toch lukken? Ondertussen merkte ik dat ik toe was aan verandering. Ik wilde iets doen dat betekenis had, zoals kijken of ik misschien kansloze jongeren alsnog een kans kon bieden. Uiteindelijk kwamen al die ideeën samen in Fifteen.'

Ook Taus ervoer een momentum om een omslag te maken. 'Het doet er niet eens zoveel toe hoe erg het allemaal is, hoe dreigend die klimaatproblemen zijn. Ook als het allemaal wel meevalt kan het toch geen kwaad om verstandig te zijn, om het niet erger te maken? Wat wil je dan doen: je armen over elkaar slaan en toekijken hoe de aarde ten onder gaat? Ik ben dan ook heel blij dat duurzaamheid nu eindelijk uit de geitenwollensokkenhoek verdwenen is.'

Zeer been

Bolle is bekend met het voornaamste vooroordeel dat over zijn bedrijf bestaat. 'We zijn te duur,' zegt hij bijna onderkoeld. En dan fel: 'Maar dat is een misvatting. In feite zijn de supermarkten gewoon veel te goedkoop. Voor die prijs kún je gewoon geen goed eten leveren. Mensen zijn steeds minder van hun inkomen aan eten gaan besteden, ze hebben het er niet voor over. Ik kan niet met mijn prijzen

omlaag zonder de integriteit van het product aan te tasten. Op de duurste producten hebben we al helemaal geen winstmarge. Maar ik durf echt te beweren dat ik, hoewel ik alles bij Marqt koop, goedkoper uit ben dan de gemiddelde Nederlander. Want we eten ook veel te veel. Wat is er mis met een mooi stuk vis, goede aardappelen en echte sla?' Ook Taus heeft een zeer been, dat te raken is met het noemen van de naam Jamie Oliver. De Britse tv-kok heeft immers ook restaurants met hetzelfde concept en dezelfde naam in Groot-Brittannië. 'Journalisten beginnen altijd over Jamie. RTL-Boulevard, Shownieuws, die vinden het allemaal hartstikke interessant wat ik doe. Prima natuurlijk, maar in de serieuze media kan ik mijn verhaal maar nauwelijks kwijt. Het gaat hier niet om Jamie. Jamie is hier niet, die is in Engeland. Het gaat hier om de jongens die wij een kans bieden. Dát is waar ik mee bezig ben.'

De samenwerking tussen Taus en Oliver is min of meer toeval. 'Ik was bezig met dit plan, had al contacten met de gemeente en andere instanties gelegd. Oliver deed ondertussen in Engeland succesvol hetzelfde en dat inspireerde ons. Een tv-producent kreeg er lucht van dat wij met iets vergelijkbaars bezig waren en zo is het balletje gaan rollen. Natuurlijk ben ik blij dat we dezelfde naam kunnen dragen, maar we moeten het hier toch echt zelf doen.'

Winst

Dat gaat niet altijd van een leien dakje. Net als Bolle merkt Taus dat eten op dit moment niet hoog op het bestedingslijstje van consumenten staat. Zeker nu de economische crisis huishoudt, hakt dat er flink in. 'Maar wat moet ik dan doen, toch maar lagere kwaliteit gaan leveren? Dan kan ik net zo goed meteen sluiten.' Winst is belangrijk, vindt Taus, maar niet het allerbelangrijkste. 'Ik heb een intrinsieke motivatie om dit te doen, ik hoef niet opgejaagd te worden door geld om hier gelukkig van te worden.' Bolle gebruikt bijna precies dezelfde formulering om te beschrijven waar hij zijn arbeidsvreugde vandaan haalt. 'Natuurlijk, het is soms moeilijk. Maar ik weet altijd waar ik het voor doe. Ik denk trouwens dat winst een beetje overschat is als criterium om te kijken of een bedrijf het goed doet. Kijk maar naar de banken. Ik denk dat we al vlug allerlei andere dingen gaan meewegen, zoals bijvoorbeeld de impact op de omgeving of de tevredenheid van het personeel.' Bij Bolle en Taus zit dat wel goed.

TEKST > FRANKA HUMMELS

Quirijn Bolle

haalde in 2000 zijn doctoraal bedrijfskunde.
> www.marqt.com

Sarriël Taus

studeerde ook bedrijfskunde, maar stapte halverwege over naar bedrijfseconomie, waarin hij in 1991 afstudeerde.
> www.fifteen.nl

FOTO: ROBB VD VET

Floor Buschenhenke (1978) / Engels (2001)

Eiland op sterk water

Poëziedebuut met veertig gedichten over liefde, nirwana, dood en trekdorp.

> www.woordheks.nl > € 18,50

Maurice van Dijk (1976) / communicatie (2002)

Over nachttreinen en zilveren lepels

Zestien bekende Groningers, in woord en beeld, over hun favoriete boek.

> www.palmslag.nl > € 14,95

Jan Kraak (1941) / natuurkunde (1969)

De Zuidlaardermarkt – schilderijen, verhalen en geschiedenis

Met ca. honderd afbeeldingen van kunstwerken gemaakt op de Zuidlaarder paardenmarkt.

> www.hetdrentseboek.nl > € 25,00

Maria (Bloemberg)-Quist (1949) /

culturele antropologie (1981)

Troostvogels

Troost van een moeder van een overleden kind. Over liefde, dood en de natuur.

> www.troostvogels.nl

> € 17,50

Gerard Stout (1950) / scheikunde (1975)

In Paradisum

Engeltje Volken giet dood. De leste week op eerde. Drentse novelle, Noordelijke Streektaalprijs 2009. www.hetdrentseboek.nl > € 12,50

Anita Terpstra (1974) / kunstgeschiedenis

Nachtvlucht

Jonge vrouw onderzoekt in Fries dorp de moord op haar broer. Literair thrillerdebuut.

Uitgeverij Cargo > www.debezigebij.nl > € 18,90

Coen Verbraak (1965) / geschiedenis (1993)

Kijken in de ziel. Psychiaters over hun vak en over zichzelf

Gebaseerd op interviews door Verbraak in tv-serie van rvu (zie www.tvblik.nl/kijken-in-de-ziel).

> www.debezigebij.nl > € 17,50

Steven van de Vijver (1977) / geneeskunde (2003)

Moderne helden

Hoe veranderden zij de wereld? Interviews met o.a. Jane Goodall, Olav Koss en Rupert Sheldrake.

> www.modernehelden.nl > € 16,50

Cathelijne Wildervanck (1971) / rechten (1996)

ADHD – Hoe haal je het uit je hoofd?

Hoe haal je de drukte uit je hoofd? Praktisch boek, met veel oefeningen, van ADHD-coach.

> www.scriptum.nl > € 18,95

KLEINE KROMME ELLEBOOG

Peter Rehwinkel:

‘Nou even over iets anders’

‘De gewone politiek vond ik niet zo aantrekkelijk als student. Ik ben wel eens bij een afdelingsvergadering van de PvdA geweest. Daar zaten ze dan te stemmen. Honderd amendementen, en nog eens veertig moties! Ik raakte verzeild in de studentenpolitiek, bij de Groninger Universitaire Kiesvereniging, Grunk. Op woensdagavond hadden we fractievergadering en dan gingen we na de tijd een afzakkertje halen. We zaten dan in Het Lokaal. Voor mij was het een heel belangrijke tijd, ik heb in die jaren mijn vrienden leren kennen. Mijn beste vriend, Maarten Sielcken, nu directeur bij de HTM, bijvoorbeeld. Ik ben getuige geweest bij zijn huwelijk en hij bij het huwelijk van Michel en mij, vorig jaar.

Maarten ontmoette zijn vrouw in de universiteitspolitiek, ik deed daar geen relaties op. Ik was er in die tijd sowieso nog niet zo uit hoe het nou precies zat. Pas later ontdekte ik dat ik homoseksueel was. Destijds gingen we in de kroeg gewoon ook door over politieke thema's. Het moest heel serieus allemaal. We spraken over olieboycots, of het antiapartheidsbeleid. Terwijl ik toch ook wel van de lichte ben van: “nou even over iets anders”.

Groningse politici gaan naar De Wolthoorn. Maar dat hoeft voor mij niet zo nodig. Ten eerste vind ik dat ik daar als burgemeester een beetje weg moet blijven. En om nou in het café diezelfde politici weer tegen het lijf te lopen... Ik ben hartstikke blij met ze, het is echt heel leuk volk, maar ik drink het liefst iets op plekken waar ik nog eens andere mensen tegenkom. Laatst zaten Michel en ik en nog wat vrienden in de Poelestraat. Kwamen er twee jonge jongens naast ons zitten. Ik zei tegen hen: “We willen nog wel even uit, maar waar kunnen wij nog terecht op onze leeftijd?” Nou, zij wisten wel wat. De Pianobar. Oosterstraat. Er wordt daar live muziek gemaakt. Ontzettend leuk was het.’

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Peter Rehwinkel (1964)
> sinds 14 september burgemeester van Groningen;
> studeerde rechten van 1982 tot 1986 en promoveerde in 1991
> speciale plek: het voormalige café Het Lokaal aan de Kleine Kromme Elleboog, nu café De Pintelier.

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

Duurzame energie is er in overvloed. De zon geeft ons in één uur genoeg voor het jaargebruik van de hele wereldbevolking. Maar hoe oogst je al die lichtenergie? **Roberta Croce**, adjunct-hoogleraar Molecular Photobiology en Rosalind Franklin Fellow, probeert de kunst af te kijken van planten. En deze zelfs te overtreffen.

Het oogsten van licht

Het is een natte, winderige, herfstdag. In het omgetoverde laboratorium dat nu haar werkkamer is, beaamt Roberta Croce dat ze in Groningen, behalve het eten, vooral de Italiaanse zon mist. Zonlicht, daar draait ook al haar onderzoek om. Ze promoveerde in Italië op onderzoek naar fotosynthese en verkreeg in 2006 een Rosalind Franklin Fellowship in Groningen.

‘Het was een droom die uitkwam,’ zegt Croce, die inmiddels adjunct-hoogleraar geworden is. Ze kon in Groningen haar eigen laboratorium opzetten en ervaren hoe het is om samen te werken met collega’s in plaats van constant te concurreren. ‘In Italië wordt er onder collega’s niets gedeeld. Dat het hier geen enkel probleem is om bijvoorbeeld iets van een collega te lenen, scheelt veel tijd en moeite.’ Die hoge concurrentie is volgens Croce waarschijnlijk een van de redenen dat Italianen, hoewel harde werkers en erg creatief, moeite hebben hun doelen te bereiken.

Vrouw en wetenschap

Wat Italianen daarentegen wel goed geregeld hebben, is het aantal vrouwen dat een bètastudie volgt. ‘Het is in Italië veel normaler voor vrouwen om een technische studie te doen dan hier. Veertig procent van de studenten tijdens mijn studie scheikunde was vrouw. Ik was erg verbaasd toen ik in Nederland aankwam en zag hoe anders het hier is. Het verschil met Nederland zit hem in de mentaliteit van de bevolking. Er moet iets gebeuren waardoor Nederlandse vrouwen niet alleen inzien dat technische studies ontzettend interessant zijn, maar zich ook realiseren dat ze het prima aankunnen.’

Stimulans is daarbij altijd welkom. Zo ook het Rosalind Franklin Fellowship dat opgezet werd door de RUG om vrouwelijke deelname in de wetenschap aan te moedigen. Croce vindt het vooral een goed initiatief omdat het niet uitmaakt wat het specialisme is. ‘Normaal gesproken hebben dit soort fellowships heel specifieke eisen waar je dan net toevallig aan moet voldoen. Hier zijn ze gewoon op zoek naar vrouwen met talent.’ En talent heeft Roberta Croce in overvloed als het gaat om het onderzoeken van fotosynthese.

Overdosis energie

Wat Croce precies bestudeert, is het allereerste deel van de fotosynthese. Fotosynthese is het proces waarbij planten CO₂ – uit de lucht – en water omzetten in koolhydraten met behulp van lichtenergie. Zo wordt de lichtenergie vastgelegd in de plant. Bij de eerste stap in dit fotosyntheseproces wordt licht in de plant verzameld en gebruikt om chemische energie te produceren in de vorm van elektronen. Croce: ‘We onderzoeken het basismechanisme achter dit “light harvesting” en ook dat van de zogenaamde “photo protection”. Ik probeer te begrijpen wat zich op moleculair niveau afspeelt tijdens deze twee processen. Zo ontvangt een plant bij te veel licht een overdosis energie. Dat is schadelijk, want daardoor ontstaan er ‘vrije radicalen’ die de plant kunnen beschadigen. Daarom gooit een plant de energie die hij niet op tijd kan verwerken weg via photo protection.’

Licht oogsten

Terwijl buiten nauwelijks nog groen aan de bomen zit en het zonlicht zodanig is dat je betwijfelt of er ook maar enige energie uit te halen valt, praat Croce over de mogelijke toepasbaarheid van haar moleculaire onderzoek. ‘Het is eigenlijk hetzelfde idee als met zonnepanelen. Die vangen zonlicht om elektriciteit te produceren; wij willen zonlicht gebruiken voor de productie van brandstof.’ Daar is duidelijk een markt voor. Er is zelfs net een grote beurs binnen om met zes Nederlandse universiteiten te onderzoeken hoe fotosynthese gebruikt kan worden voor de productie van biobrandstof. Het doel is licht oogsten en direct omzetten in brandstof.

Het onderzoek is opgedeeld in drie verschillende specialisaties. De eerste specialisatie bestudeert hoe het fotosyntheseproces van planten verbeterd kan worden. Dit onderdeel zet in op een efficiëntere productie van biomassa op veel verschillende niveaus. Croce: ‘We onderzoeken de basisprincipes achter de fotosynthetische processen. Je moet toch eerst weten hoe iets werkt voordat je het kan veranderen op de manier die jou het beste uitkomt.’ De natuur zelf demonstreert al dat er vele wegen naar optimale fotosynthese leiden. ‘Zo zijn er tussen planten grote verschillen in

Roberta Croce

deed na haar studie scheikunde in Padua promotieonderzoek in Verona. Daar werkte ze samen met de bioloog Roberto Bassi, die een scheikundige nodig had bij zijn onderzoek naar fotosynthese. Daarna deed ze onder andere een post-doc bij het Max Planck Institute in Duitsland en kreeg ze in 2001 een vaste aanstelling in Milaan. Die gaf ze in 2006 op voor het Rosalind Franklin Fellowship aan het Groningen Instituut voor Biotechnologie en Biomoleculaire Wetenschappen (GBB). In 2006 ontving ze tevens een Vidi beurs voor onderzoek naar de reactie van planten op snel veranderende lichtomstandigheden.

Rosalind Franklin Fellowship

De Rijksuniversiteit Groningen heeft het Rosalind Franklin Fellowship ingesteld om deelname van vrouwen in de wetenschap te bevorderen. Nadruk ligt op getalenteerde vrouwen die het professorschap ambiëren. Het fellowship is genoemd naar de getalenteerd wetenschapster die met haar onderzoek een groot aandeel had in de ontdekking van de dubbele-helixvorm van DNA, toegeschreven aan Watson en Crick.

de omstandigheden waaronder zij het beste groeien. Het is interessant om te zien hoe ze dat doen, zodat we vergelijkbare mechanismen kunnen toepassen voor het optimaliseren van fotosynthese in gewassen. Een voorbeeld? Sommige woestijnplanten leggen koolstofdioxide drie keer sneller vast dan normaal. Andere planten werken weer goed bij een lage lichtintensiteit of hoge temperatuur.' Het systeem ontdekken achter de verschillen is waar Croce en collega's op uit zijn. Een mogelijkheid om productie te verbeteren ligt, volgens Croce, in het eerder genoemde begin van het fotosyntheseproces. 'Het idee is om de lichtenergie te gebruiken die de plant wel opvangt maar bij photo protection weggooit. Dit verlies kan namelijk oplopen tot wel tachtig procent van de opgevangen energie. Die moeten we zien te oogsten.'

Knutselen

Een ander onderdeel van het grootscheepse onderzoek bestudeert hoe organismen veranderd kunnen worden opdat ze zonlicht direct in brandstof omzetten. 'Je kan bijvoorbeeld een nieuwe stap in het metabolisme toevoegen waardoor er in het organisme zelf meteen ethanol of methanol geproduceerd wordt.' Fotosynthese is een proces van energieopslag. De energie uit licht wordt opgeslagen door het aanmaken van koolhydraten, zoals suikers. Maar

in dat traject, tussen zonlicht en energierijke koolhydraten, zitten veel stappen en bij iedere stap gaat energie verloren. 'Als je de energie direct kunt oogsten voordat koolhydraten aangemaakt worden, win je uiteraard veel meer energie. Een idee is daarom het fotosyntheseproces te integreren met bacteriën en algen die waterstof, ethanol of methanol produceren. Door dit geknutsel hopen we planten te krijgen die direct toepasbare brandstoffen produceren'

Hoewel er nu, behalve hout en dergelijke, al veel nieuwe soorten biobrandstof geproduceerd worden, denkt Croce dat het nog wel een tijd kan duren voordat het echt tot een grootschalig gebruik komt. 'Een groot deel van de huidige biodiesel komt nu al uit planten. Op dit moment is bijvoorbeeld het gebruik van algen in opkomst, als biomassa. Vooral mariene algen lijken heel geschikt, omdat zij geen kostbaar zoet water hoeven te gebruiken en in zee leven, dus ook geen plaats op het land innemen. Ik denk dat we het hele productieproces beter moeten begrijpen en ontwikkelen voor het echt financieel realistisch is, maar het ziet er veelbelovend uit.'

TEKST > LEONIE RAIJMAKERS

FOTO > ELMER SPAARGAREN

Hart voor de zwakkeren

Wetenschapper, ambtenaar, consultant, stad-Groninger wethouder, CNV-voorzitter en nu voorzitter van Divosa, de vereniging van directeuren van sociale diensten. Alumnus **René Paas**, die rechten en bestuurswetenschappen aan de RUG studeerde, heeft als 43-jarige reeds een fraaie loopbaan achter de rug. 'Ik ben een bofkont.'

‘Ik zou willen dat we niet honderd euro hoeven inzetten om twintig euro uit te keren’

FOTO DIVOSA

Het scheelde niet eens zoveel of René Paas had een poging gedaan om na enkele jaren Utrecht terug te keren op het oude nest. Nadat Jacques Wallage zijn afscheid had aangekondigd, kon de stad Groningen kortgeleden op zoek naar een nieuwe burge-meester. Bij Paas begon het te kriebelen. Solliciteren of niet? ‘Ik heb daar zeker over nagedacht,’ zegt Paas. Hij is immers een ‘ongeneeslijke Groninger’, zoals hij het zelf benoemt. Maar de bezwaren waren te groot: ‘Ik ben er pas een jaar of vier geleden vertrokken als wethouder. Oud-collega-wethouders zitten nog in de politiek, evenals de meeste directeuren van gemeentelijke diensten. Dat maakt de drempel hoog. Nostalgie is in dit geval een slechte raadgever.’ De vraag is overigens of hij een kans had gemaakt. Groningen is van oudsher een PvdA-post en die politieke hobbel zou voor CDA’er Paas beslist nog aanzienlijk zijn geweest.

De band met de stad is er niet minder hecht om. ‘Ik kom er graag en hou zelfs succesvol de schijn op dat ik er nog steeds woon.’ Paas kan er wel om lachen. ‘Onbedoeld hoor, door een charmant misverstand denken mensen dat. Zelfs een taxichauffeur vroeg me onlangs nog of ik naar mijn huis in de Zeeheldenbuurt wilde.’

Als bestuurder zal hij hier dus voorlopig niet te vinden zijn. Maar voor overleg, lezingen en bovenal om vrienden op te zoeken, komt hij af en toe naar de stad. Een hechte vriendenclub, die z’n wortels heeft in het CDJA en roeiclub Gyas, heeft hij hier nog steeds. En voor het eerst sinds tijden is hij tot zijn groot plezier in de gelegenheid om het jaarlijkse kerstdiner van zijn roei-subclub Wrakhout bij te wonen. ‘Mijn huidige baan laat dat toe. Als CNV-voorzitter bevond ik me rond die tijd telkens op een buitenlands vakbondcongres.’

Plezier in werk

Sinds september dit jaar is René Paas voorzitter van Divosa, de ‘machinekamer van uitkeringsinstanties’ en een invloedrijke belangenvereniging. Opnieuw een functie waarin hij zich richt op de publieke zaak, een begrip dat als een rode draad door zijn carrière

loopt. Paas: ‘Ik heb daarbij altijd een onuitroeibare voorliefde gehad voor het behartigen van de belangen van mensen die het op eigen kracht niet redden in de samenleving. De aandacht daarvoor is me eigenlijk met de paplepel ingegoten. Ik kom uit een heel politiek bewust sociaal nest. Ook hier bij Divosa kan ik me voor sociaal zwakkeren inzetten. Nee, niet alleen om uitkeringen te verstrekken, maar omdat ik voor hen kansen wil creëren.’

Zijn overstap van het CNV naar Divosa kwam voor velen als een verrassing. Algemeen werd ervan uitgegaan dat hij nog twee jaar als vakbondsvoorzitter zou aanblijven. Hij was ‘moe en teleurgesteld’, kopte dagblad *Trouw*. Een krantenkop waar volgens Paas ten onrechte telkens naar wordt verwezen. ‘Ik vond het beslist een moordbaan, het polderen was fantastisch en ik heb ook veel voor elkaar gekregen. Dat het thema “plezier in werk” nu een geaccepteerd vakbondsthema is, is een van mijn verdiensten.’ Dat laatste is allerminst een eenvoudige klus gebleken, want het draagt een cultuurschok in zich voor de vakbonden, die vaak overkomen als een club van verworven rechten.

Niet het eigen maken van dossiers en het leggen van contacten waren lastig. Paas liep bij de christelijke vakbond vast op de interne vakbondscultuur: ‘Ik voelde me een bestuurlijke bulldozer. Ik begon met een hoopje zand en dat werd steeds groter. De bulldozer ging voor mijn gevoel steeds langzamer rijden, al benadruk ik dat hij nog wel reed.’ Hij erkent: zijn energie was tanende.

Verdwalen

Met zijn functie bij Divosa heeft Paas gekozen voor de luwte. Alhoewel hij wat minder prominent in de media zal optreden, is het Divosa-voorzitterschap in z’n aard zeker niet minder prominent, zegt Paas. ‘Bestuurders en politici hebben het primaat. Maar zij lezen in vergaderingen vaak briefjes van hun ambtenaren voor. Dus als wij het in dit pand niet goed voor mekaar hebben, dan verloopt de uitvoering van de Wet werk en bijstand een stuk slechter.’

Van één ding is hij inmiddels nog meer dan voorheen overtuigd: sociale zekerheid is een buitengewoon ingewikkelde zaak. Het herinnert hem aan zijn ervaring als voorzitter van een commissie die de VNG moest adviseren over de jeugdzorg. ‘Ook daar zijn de regelingen zo complex, dat iemand die jeugdzorg nodig heeft waarschijnlijk verdwaalt. Bij sociale uitkeringen is de zaak vergelijkbaar. Mensen verdwalen in het systeem. Ze krijgen niet waar ze theoretisch recht op hebben. Als je ziet met hoeveel loketten, toeslagen en kwijtscheldingen een bijstandsgerechtigde te maken krijgt om zijn inkomen te verzamelen, begrijp je dat. Je kunt wetten wel in koopkrachtplaatjes vertalen, maar die sluiten slecht aan op het echte leven van mensen die een uitkering ontvangen. Die daarmee slachtoffer worden van de fijnmazigheid.’

Confectiemodel

En daar ligt dan ook de missie die hij zichzelf heeft geformuleerd. Paas wil een vereenvoudiging van de wetten en regels die nodig zijn om in beginsel slechts enkele risico’s te verzekeren: werkloosheid, ziekte en ouderdom. ‘Mijn streven is een confectiemodel waarin 95 procent van alle gevallen past. Maak in combinatie daarmee de uitkeringen iets royaler, door te zorgen dat iedereen de toeslagen en kwijtscheldingen automatisch krijgt. Nu laten veel mensen die mogelijkheden op de plank liggen. Als confectie goed is, hoeven maar weinig mensen een maatpak. Er blijft dan nog een procent of vijf over die buiten het standaardmodel valt, die vergt extra aandacht.’

Zo neemt ook de efficiëntie in de uitvoering bij sociale diensten en andere uitkeringsfabrieken toe, redeneert Paas. ‘Ik zou willen dat we niet honderd euro hoeven inzetten om twintig euro uit te keren. In de uitvoering kan nog veel efficiëntie worden behaald.’ Dat er nog een lange weg te gaan is, realiseert Paas zich maar al te goed: ‘Niks is zo moeilijk als dingen vereenvoudigen.’

TEKST > LOEK MULDER

FOTO > WFA / DIRK HOL

FOTO/HOLLANDESE HOOGTE

Outsourcing: Callcenter in Bangalore, India

De wereld wordt níet platter

De ondernemer van de 21ste eeuw kent letterlijk geen grenzen. Dankzij internet, nieuwe technologieën en de vrije markt valt er geld te verdienen vanaf elke plek op de aardbol. Ontstaat zo een 'platte' wereld waarin verschillen vervagen? Integendeel, zegt Endowed Chair-hoogleraar Economische geografie **Philip McCann**.

In de ochtend even bellen naar de backoffice in Bulgarije, daarna een videomeeting met de collega's in de VS en 's middags met de Thalys naar een grote klant in Brussel. Zomaar een werkdag van een manager bij een Nederlandse multinational – in een wereld waar fysieke locaties er steeds minder toe doen. Het is de wereld die de Amerikaanse journalist Thomas Friedman beschrijft in *The World Is Flat*. Het boek uit 2005 geldt inmiddels als een mondiale bestseller. Niet enkel economen, ook talloze *captains of industry* en politici lezen het. En dat is volgens economisch geograaf Philip McCann nu juist het treurige. 'Straks gaan deze invloedrijke mensen Friedmans sugges-

ties in praktijk brengen, terwijl negentig procent van wat hij schrijft niet klopt.'

De 45-jarige McCann, sinds augustus houder van een Endowed Chair aan de Faculteit Ruimtelijke wetenschappen van de RUG, houdt er een breed vakgebied op na. De Brit schreef onder meer over internationale migratie, transportkosten binnen het bedrijfsleven, de ontwikkeling van de mondiale arbeidsmarkt en locatievoorkeuren van grote ondernemingen. Veel van deze onderwerpen komen aan bod in zijn kritische artikel* over de ideeën van Friedman, dat vorig jaar werd gepubliceerd. Er zit voor vier jaar onderzoek in, zegt McCann. 'Ik heb veel reacties gekregen, de meeste

positief. Andere economisch geografen zijn het absoluut met me eens.'

Concentratie

Friedman constateert dat verbeterde transport- en communicatiemiddelen de wereld in de 21ste eeuw steeds 'platter' maken: economische bedrijvigheid is niet langer gebonden aan bepaalde steden of plaatsen, maar kan in feite overal plaatsvinden. McCann: 'Verschillen tussen landen zouden verdwijnen en de gelijkheid zou toenemen, dat is de implicatie van zijn boek. Maar het is juist andersom. Economische groei concentreert zich meer en meer. Weliswaar zie je dat steden als Sjanghai en São

‘Face-to-face contact is zo belangrijk voor economische groei’

Paulo het nu goed doen, maar grote delen van China en Brazilië gaan op hetzelfde moment achteruit. Of kijk naar het midwesten van de Verenigde Staten, dat langzaam maar zeker wordt uitgehold. Allemaal vanwege de stijgende waarde van menselijk contact.’

Van achter zijn bureau in het faculteitsgebouw van Ruimtelijke Wetenschappen legt McCann op rustige wijze uit welke paradoxen ‘globalisering’ met zich mee brengt. ‘Eenvoudige functies, het invullen van spreadsheets bijvoorbeeld, worden verplaatst naar landen als India of China. De kennisintensieve taken blijven achter op het hoofdkantoor. Daarmee moet het bedrijf zich nu gaan onderscheiden van de concurrent. De waarde van kennis – die de laatste decennia steeds complexer wordt – neemt dus toe. Die kennis kan alleen succesvol worden toegepast door directe en veelvuldige uitwisseling van informatie tussen individuen.’

Hoge en lage kennis

Moderne communicatiemiddelen maken dat directe contact alleen maar intensiever, aldus McCann. Ter illustratie wijst hij naar het mobieltje op tafel. ‘Daarmee kun je iedereen op de wereld bereiken. Toch denk ik niet dat jij de afgelopen week hebt gebeld naar Costa Rica, of Botswana of Bolivia. Maar wel met tientallen mensen in Nederland, vooral in Noord-Nederland. Misschien heb je ook wel een e-mail verstuurd naar iemand in dezelfde kantoorruimte. Hoe kleiner de geografische afstand, hoe vaker je overgaat tot gebruik van telefonie of ict. Dat is herhaaldelijk aangetoond.’ En zo, doordat bedrijven hun ‘hoge’ kennis uitbouwen en ‘lage’ kennis verplaatsen naar andere regio’s, neemt de ongelijkheid volgens McCann toe. ‘De wereld wordt niet plat maar hobbelig (*curved*). Er ontstaan hobbels van economische bedrijvigheid, met daar tussenin grote diepe dalen waar niets gebeurt.’

Ook binnen Europa zelf ziet hij de verschillen groter worden. Wat betekent dat voor Nederland? ‘Net als elders ontstaan grensoverschrijdende concentraties van economische activiteiten. Steden als Amsterdam en Londen

trekken steeds meer naar elkaar toe. Daarnaast vertrekken steeds meer jonge hoogopgeleiden uit de provincie naar de Randstad.’ Aan de andere kant, zegt hij, ‘is Nederland goed bereikbaar en dichtbevolkt. Forenzen die werken in het Westen, kunnen zich in principe vestigen tot aan Zwolle. En veel mensen op elkaar vergemakkelijkt het “face to face-contact”, zo belangrijk voor de economische groei. Maar dat is de situatie hier, een paar landen verderop kan het weer heel anders zijn. Dat maakt de globalisering zo complex.’

Knooppunt Groningen

Eigenlijk vormt hijzelf het levende bewijs dat de toekomst er voor Nederland, en het ‘ver weg’ gelegen Groningen in het bijzonder, best rooskleurig uitziet. Wat hoogwaardige kennis betreft zit het hier wel goed. ‘De stad Groningen herbergt twee grote instellingen voor hoger onderwijs. Het is een natuurlijk knooppunt voor hoogopgeleiden, beleidsmakers en zakenmensen. En de RUG, vooral deze faculteit, staat binnen mijn vakgebied extreem goed aangeschreven.’ McCann komt er al dertien jaar over de vloer voor gastcolleges en promoties en werkte voor zijn aanstelling herhaaldelijk samen met Groninger onderzoekers. ‘Maar ik reis veel, nog steeds. Morgen vertrek ik naar Italië, dan Nieuw-Zeeland, tot slot Amerika. Zo merk je pas hoe centraal Groningen ligt. Luchthaven Schiphol is goed ontsloten en van daaruit is de hele wereld bereikbaar.’

Momenteel doet McCann voornamelijk onderzoek, maar binnenkort is er meer tijd voor onderwijs. Dat zal verder voeren dan de kritiek op Friedman. ‘Er zijn genoeg andere zaken die ik de moeite waard vind. Maar de problematiek van de globalisering is belangrijk, daar gaan we het zeker over hebben.’ Ziet hij eigenlijk een oplossing voor de groeiende tegenstellingen in de wereld? ‘Zo op het eerste gezicht niet. Maar alleen politici zullen de nadelen kunnen beperken. Ik kan er slechts voor zorgen dat zij goed begrijpen wat er gaande is.’

Philip McCann (1964)

studeerde en promoveerde als economisch geograaf in Cambridge. Daarna werkte hij aan de universiteiten van Pennsylvania (VS), Reading (GB) en Waikato (Nieuw-Zeeland). Als gasthoogleraar doceerde hij in de VS, Japan, Thailand en Italië. Zijn boek *Urban and Regional Economics* (2001) is momenteel het meest gebruikte boek op universiteiten over thema's rond economie en ruimte. In 2008 deed McCann samen met een selecte groep academici aanbevelingen voor het Barcarapport, dat moet zorgen voor meer cohesie binnen de Europese Unie.

Endowed Chair

McCann zal samen met acht andere internationale topwetenschappers – aan elke faculteit één – deel uitmaken van het ambitieuze ‘University of Groningen Endowed Chairs programma’. De RUG hoopt met deze investering van zo'n twintig miljoen euro onder meer de kwaliteit van het onderzoek te verbeteren en internationale studenten aan te trekken. De hoogleraren op deze eervolle leerstoelen dienen een spilfunctie te vervullen binnen het onderzoek en onderwijs aan hun faculteit.

TEKST > RUTGER VAN DER MEIJ

FOTO > HOLLANDE HOOGTE /

BERND JONKMANN

*Noot: ‘Globalization and Economic Geography: the world is curved, not flat’, Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 2008 (Philip McCann)

De roeping van Sven Standhardt

De Russisch-orthodoxe kalender loopt dertien dagen achter, dus viert Sven Standhardt pas kerst op 7 januari 2010. De alumnus Slavistiek wilde lang diplomaat worden. Maar het liep anders.

TEKST > ELLIS ELLENBROEK

‘Er zijn zoveel mensen die dolende zijn’

Sven Standhardt is net genezen van de Mexicaanse griep. Het verwondert hem niks dat hij besmet raakte. Als pastor voor de Stichting Koopvaardijpastoraat in de havens van Delfzijl en de Eemshaven, komt hij zó veel mensen tegen. Vanmiddag stapt Sven (42) weer aan boord van de net aangekomen schepen, om te informeren naar het welzijn van de bemanningsleden. ‘Soms praat je met iemand over heimwee, ziekte thuis of spanningen aan boord. Maar tachtig procent van de vragen zijn praktische. Waar zijn winkels? Of ik internetkaarten heb en telefoonkaarten.’

Als scheepspastor heeft Sven een wit boordje om, in de weekenden ziet hij er heel anders uit. Dan draagt hij gewaden van de Russisch-orthodoxe kerk en treedt op als priester van twee parochies, de Heilige Ilarion van Werejsk in het Duitse Leer en de Heilige Nikolaas van Myra in Amsterdam. Hij beschrijft zijn kerkelijke uitmonstering: ‘Ik draag een *podrasnik*, een lange jurk, met een *rjasa*, een overjas met lange mouwen. Ik heb ook nog een kruis om, een leren riem, en er hangt een gebeds-snoer aan mijn hand. Op mijn hoofd draag ik een soort Marokkaanse fez, maar dan met een hele lange sluier erachter.’

Coffeecorner

Sven Standhardt wou diplomaat worden en daartoe eerst geschiedenis in Leiden gaan studeren. Het werd het minder massale Slavische taal- en letterkunde. In Groningen, want hij had gehoord dat daar de opleiding goed stond aangeschreven. De alumnus kan mooi vertellen over hoe langzaam de plannen veranderden. ‘Ik heb na de studie gesolliciteerd voor ‘het diplomatenklasje’, zoals dat heet, en ben toen een paar rondes verder gekomen. Op een dag moest ik weer komen op het ministerie van Buitenlandse Zaken, ik zal het nooit vergeten. Een vrouw zei: “Goh, meneer Standhardt, u bent een beetje te vroeg, wacht u maar in de *coffeecorner*.” Nou ben ik allergisch voor Engelse woorden in het Nederlands. Dus ik dacht: Ik wil helemaal niet in de coffeecorner zitten! Ineens zag ik voor me dat ik in een wat bekakte wereld terecht zou komen die niet bij me paste. Ik had er meteen vrede mee toen ik iets later werd afgewezen op een test.’

Na zijn afstuderen deed hij verschillende dingen. Reizen begeleiden – hij doet het nog, in de zomer – en tolken voor zijn broer Ragnar, die een handelsmaatschappijtje in Rusland was begonnen. Sven was eind jaren tachtig coördinator van de voedselpakkettenactie ‘Help de Russen de winter door’ en daarna coördinator van de stedenband Groningen-Moermansk.

Uitverkoren

Tijdens zijn verblijven in Rusland raakte hij onder de indruk van de Russisch-orthodoxe kerk. De rituelen – die nooit veranderen – spraken hem aan, maar vooral de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van een mens. Die miste hij als Nederlands-hervormde enorm. ‘In de protestantse traditie wordt altijd gezegd: “God heeft een plan met jou.” Daar heb ik nooit in kunnen en in willen geloven. Waarom weet je dat plan dan niet van tevoren? En wat nou als je niet uitverkoren bent? Ik

vind het veel mooier dat je zelf verantwoordelijk bent en zelf werkt aan je vervolmaking. In de Russisch-orthodoxe kerk is dat de bedoeling. De kerntaak van de orthodoxie is dat je jezelf moet verbeteren, zodat je uiteindelijk God gelijk wordt.’

In 1993 stapt hij definitief over. ‘Ik kwam terug in Nederland en moest op een formulier mijn geloof invullen. In die tijd moest dat nog. Ik vulde altijd Nederlands-hervormd in, maar ik dacht ineens: wat een hypocrisie van mij. Ik stond er niet meer achter. Toen heb ik de stap gezet.’ Zijn ouders waren teleurgesteld en vroegen hem of het dan niet gemeend was, toen hij op zijn negentiende belijdenis had gedaan. De dominee reageerde ronduit zakelijk. ‘Ik belde hem op en zijn enige reactie was: Dan moet je niet mij bellen, maar de administratie.’

Celibatair

Zijn nieuwe kerk vroeg hem of hij voelde voor een priesteropleiding en Sven zei volmondig ja. Hij koos voor het celibatair priesterschap. ‘Bij mij is de roeping om priester te zijn sterker dan de hang naar een relatie of het hebben van een gezin. Op dit moment wordt de roeping alleen maar sterker. Maar ik heb altijd wel gezegd, ook tegen de bisschop: Ik kan niet in de toekomst kijken. Ik kies voor dit pad en ik hoop dat ik er de kracht voor krijg. Maar ik weet niet of ik het over tien of vijftien jaar nog vol kan houden.’

Twaalf jaren van theologische opleiding – hij bezocht het seminarie en daarna de theologische academie in Sergiev Posad – zijn net voorbij. Sven, inmiddels Vader Serafim, is blij dat hij niet meer in Rusland hoeft te zijn. De toestand van de bevolking waar hij een zwak voor heeft, doet hem verdriet. ‘Ik heb er mijn vraagtekens bij hoe Rusland zich ontwikkelt. Rusland is nog steeds een dictatuur. Mensen krijgen het niet beter, mensen hebben nog steeds geen geld. De verschillen tussen rijk en arm zijn alleen maar groter geworden.’ Hij kan er niets aan veranderen, vreest hij. De roeping van Vader Serafim ligt in Nederland. ‘Er zijn hier zoveel mensen die de kerk hebben verlaten en dolende zijn. Daar kan de Russisch-orthodoxe kerk een rol in spelen. De kerk kan deze mensen opvangen en begeleiden, zonder dat ze van mij per se Russisch-orthodox hoeven te worden.’

Baard

Met kerst zal Sven thuis zijn, bij zijn familie in Oldenzaal. Broer Ragnar en zijn gezin zijn dan ook over. Sven gaat met zijn moeder mee naar de kerk van vroeger. De Russisch-orthodoxe kalender loopt achter, die schrijft pas op 7 januari kerstmis. In de nacht van 6 op 7 januari gaat Vader Serafim voor in de dienst die om elf uur 's avonds begint en tot een uur of vier de volgende ochtend voortduurt.

Sven draagt nu een baard, die hij als diplomaat waarschijnlijk niet gehad zou hebben. Hij moet op Jezus lijken, legt hij uit. Maar blote voeten in sandalen zijn hem te koud. En aan lang haar begint hij ook niet. ‘Dat wil ik niet.’ Dan, lachend, doelend op zijn amper begroeide schedel. ‘En het kán ook niet!’

‘Veel mensen beseffen niet meer wat een groot goed het is dat we vaccinatieprogramma’s hebben tegen infectieziekten en hoeveel leed we daarmee kunnen voorkomen.’ Aan het woord is [Jan Wilschut](#), hoogleraar Moleculaire Virologie aan de RUG. Hij vindt dat de overheid adequaat heeft gereageerd op de dreiging van de Mexicaanse griep.

Massale vaccinatie redt levens

Infectieziekten hebben door de eeuwen heen vele miljoenen slachtoffers gemaakt, stelt viroloog Jan Wilschut. Dankzij massale vaccinatieprogramma’s komen er geen pokken meer voor op de wereld en is polio – op enkele haarden in Afrika en India na – uitgeroeid. Nederlandse kinderen krijgen geen mazelen meer, maar jaarlijks gaan er wereldwijd, vooral in ontwikkelingslanden waar niet gevaccineerd wordt, nog steeds een miljoen kinderen aan dood. De grieprik heeft het aantal doden in Nederland als gevolg

van de seizoensgriep teruggebracht van 3000 naar 800 per jaar. Waarmee hij maar wil zeggen dat vaccinatieprogramma’s dus wel degelijk zinvol zijn.

Indianenverhalen

Wilschut heeft zich verbaasd over de commotie die ontstond rondom de vaccinatie van meisjes tegen het virus dat baarmoederhalskanker kan veroorzaken. ‘Voordat de overheid overgaat tot massale vaccinatie is zo’n vaccin

‘Veel mensen zijn bang voor een spuit en zien daarom op tegen vaccinatie’

uitvoerig getest. Ook wil je weten hoeveel sterfte je kunt voorkomen en wat mogelijke risico's van de vaccinatie zijn. Met ons huidige screeningsprogramma kunnen we weliswaar de meeste vrouwen in het voorstadium van baarmoederhalskanker opsporen; maar toch krijgen in Nederland zeshonderd vrouwen per jaar te horen dat ze baarmoederhalskanker hebben. Voor het merendeel zijn dat vrouwen die geen gehoor hebben gegeven aan de oproep voor de screening. Als je alle meisjes nu vaccineert, weet je zeker dat je later ongeveer 70% van die gevallen kunt voorkomen en daarmee per jaar ruim 100 sterfgevallen door baarmoederhalskanker. Dat is een verantwoorde interventie, ook financieel gezien.'

Toch duiken, vooral op internet, de meest wonderlijke verhalen op over vaccinatie tegen baarmoederhalskanker en nu weer de Mexicaanse griep. Wilschut betreurt het dat veel mensen het afwegen van informatie zo lastig vinden. 'De mening van iemand op straat lijkt even zwaar te wegen als die van een expert. Aan de andere kant is het natuurlijk verwarrend als experts elkaar gaan tegenspreken, zoals ook gebeurt. Er zijn experts die vinden dat virologen als Ab Osterhaus een hype hebben gecreëerd en mensen onnodig bang hebben gemaakt voor de griep. Dat de Mexicaanse griep tot nu toe milder is dan gevreesd, lijkt mij alleen maar positief. Stel dat er honderden kinderen aan dood waren gegaan en de overheid geen maatregelen had genomen. Dan was het huis te klein geweest.'

Minister Klink

Wilschut vindt dan ook dat minister Klink adequaat heeft gereageerd door al in mei 34 miljoen vaccins te bestellen. 'Landen die niet zo alert zijn geweest, zitten nu dus zonder vaccin.' Hij ergert zich enigszins aan de beelden van krijsende kinderen en de verhalen over botte naalden. 'Het is goed om kleine kinderen te vaccineren omdat die erg ziek kunnen worden van de Mexicaanse griep. De kinderafdelingen van ziekenhuizen liggen vol met patiëntjes. Als dan straks het jaarlijkse RS-virus weer langs komt, krijgen ziekenhuizen een capaciteitsprobleem. Alleen al daarom is het goed om kinderen te vaccineren zodat ze geen Mexicaanse griep meer kunnen krijgen.'

Hoeveel leed een pandemie kan veroorzaken leert de geschiedenis. 'Toen we begin jaren tachtig hadden afgerekend met de pokken, dachten we af te zijn van de infectieziekten. Dat is een illusie gebleken. De uitbraken van HIV en SARS kwamen totaal onverwacht. De gevolgen van HIV zijn vooral in Afrika echt desastreus en daar hebben we nog

steeds geen vaccin tegen. En het influenzavirus laat zich ook niet uitroeien: er duiken steeds weer nieuwe varianten op. Zodra de bevolking voor een bepaalde variant niet meer immuun is, kan de griep opnieuw toeslaan. En een echt heel ernstige griep-pandemie kan in korte tijd meer slachtoffers maken dan het HIV-virus door de jaren heen heeft gekost.'

Adjuvans

Wereldwijd zijn het ongeveer tien fabrikanten die met behulp van bebroede eieren met merendeel van de griepvaccins produceren. Het probleem daarbij is dat ze daar pas mee kunnen beginnen als vastgesteld is welke soorten griep er waarschijnlijk zullen heersen in het komende jaar. Bovendien is de productiecapaciteit afgestemd op de behoefte aan seizoensvaccins. Dat wil zeggen dat de capaciteit absoluut onvoldoende is om de hele wereldbevolking te vaccineren. Dankzij de toevoeging van een zogenaamd adjuvans aan het vaccin tegen de Mexicaanse griep hebben de fabrieken het aantal doses vaccin dat ze kunnen produceren verviervoudigd. Wilschut: 'Dat adjuvans is een lichaamseigen stof dat de werking van het vaccin versterkt door ervoor te zorgen dat het vaccin langer aan het afweersysteem van het lichaam wordt blootgesteld en het afweersysteem tevens stimuleert. Daardoor wordt de weerstand versterkt en hebben we per spuit nog maar een kwart nodig van het eigenlijke vaccinmateriaal dat afkomstig is van het virus.' Het liefst zou de Groningse viroloog zien dat er vaccins worden ontwikkeld die bescherming bieden tegen verschillende varianten van het influenzavirus. Een andere veelbelovende ontwikkeling is de neusspray. 'Veel mensen zijn bang voor een spuit en zien daarom op tegen vaccinatie. Een neusspray is veel klantvriendelijker. Zeker voor kinderen. Aan de ontwikkeling van deze nieuwe methode wordt, ook in Groningen, hard gewerkt.'

TEKST > MARJAN BROUWERS

ILLUSTRATIE > MARCEL LEUNING

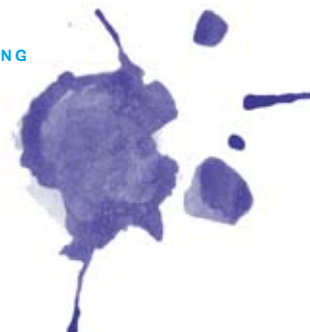

FOTO: JEROEN VAN KOOTEN

Jan Wilschut (1950)

ViciniVax

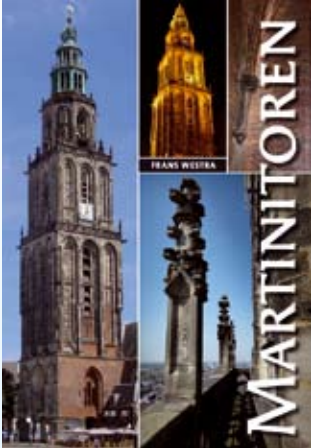
Jan Wilschut is mede-oprichter van ViciniVax BV. Dit bedrijf ontwikkelt therapeutische vaccins tegen baarmoederhalskanker en andere virusgeïnduceerde vormen van kanker.

> www.vicinivax.com

Mucosis

Wilschut is als adviseur betrokken bij Mucosis BV, de eerste spin-off van de aan de RUG gelieerde Biomade Technology Foundation Groningen. Mucosis is een Gronings biotechbedrijf dat op basis van een relatief eenvoudige techniek een baanbrekend griepvaccin, FluGEM ontwikkelt. Het bijzondere ervan is dat het via een neusspray wordt toegediend. Er komt geen naald aan te pas. Het bedrijf zit in een vroege fase en heeft nog geen product op de markt. Vaccinatie via het slijmvlies (mucosa) van de neus heeft in de toekomst twee voordelen: het beschermt al 'aan de poort', de neus- en keelholte, waar het griepvirus binnenkomt en het is veel gebruiksvriendelijker dan een injectie. Bioloog dr. Kees Leenhouts (1959), gepromoveerd aan de RUG, is mede-oprichter en directeur onderzoek.

Geschiedenis van een toren

Breken we de Martinitoren af of laten we hem staan? Zo kan de discussie worden samengevat in de Groningse gemeenteraad in 1888, toen voor de zoveelste keer de restauratie van de Martinitoren als de 'torenquestie' op de agenda stond. Het icoon van Groningen, het meest afgebeelde en gefotografeerde bouwwerk van de stad, overleefde deze discussie, evenals diverse branden en belegeringen en – ternauwernood – de Tweede Wereldoorlog. Grotendeels opgetrokken uit Bentheimer zandsteen, aangevoerd via de Vecht en de Eems, is de Martinitoren het meest bijzondere gebouw in Groningen (en Noord-Nederland). Toch werd er nooit eerder een serieuze monografie over geschreven.

Historicus Frans Westra (1955), tevens artistiek directeur van filmtheater Images in Groningen, dook gedurende enige jaren in de archieven. Dat resulteerde in een zeer toegankelijk boek, vol illustraties, over de geschiedenis van de toren vanaf de bouw in de vijftiende eeuw tot aan de huidige tijd, gelardeerd met bijzondere details en anekdotes.

Westra studeerde geschiedenis (1981) aan de RUG, waar hij in 1992 promoveerde. Op zijn naam staan inmiddels meer dan honderd historische publicaties op het gebied van wetenschapsgeschiedenis uit de zestiende en zeventiende eeuw, regionale geschiedenis in Zeeland en filmgeschiedenis.

> www.uitgeverijpassage.nl > € 27,90 t/m 31 december 2009; daarna: € 33,90

RUG geeft grote impuls aan bouwsector

De RUG investeert in de komende vijftien jaar voor ruim tweehonderd miljoen euro in nieuw- en verbouw in de gemeente Groningen. Zo begint op het UMCG-complex aan de Antonius Deusinglaan in 2010 de bouw van een onderkomen voor het European Research Institute on the Biology of Ageing (ERIBA), een project dat in 2023 wordt voltooid. Verder worden er nieuwe gebouwen voor de Faculteit Wiskunde en

Natuurwetenschappen op het Zernikecomplex in het noorden van de stad geplaatst in de jaren 2012-2015. Ook dichterbij het centrum, in de Hortusbuurt, gaat de universiteit aan de slag. In overleg met de buurtbewoners is besloten op de plaats van de zogenaamde 'kleine huisjes' aan de Grote Rozenstraat vervangende nieuwbouw te realiseren. Monumentale gevels worden daarbij ontzien.

In de achterliggende periode besteedde de RUG ook al tientallen miljoenen euro aan bouwprojecten. Voorbeelden zijn de Zernikeborg, de Bernoulliborg en de aanpassing van het WSN-hoogbouw op het Zernikecomplex, alsmede het Onderwijs- en het Researchgebouw op het UMCG-terrein. Het grootste bouwproject in de geschiedenis van de universiteit tot dusver is het gebouw van Levenswetenschappen. Dit imposante staaltje architectuur – een gebouw van 36.000 vierkante meter vloeroppervlakte met hoogwaardige laboratoriumruimten – zal naar verwachting per september 2010 in gebruik komen. De kosten bedragen circa honderd miljoen euro.

Geen column

Heleen Mees, die in het academische jaar 2009-2010 columnist zou zijn van *Broerstraat 5*, heeft laten weten het tot haar spijt te moeten laten bij haar bijdrage in het oktobernummer. De alumna bedrijfskunde en rechten heeft het te druk met haar andere werk. Zo is zij iedere vrijdagavond te zien op tv, in het VARA-programma *Vrouw & Paard*.

Nieuw juridisch instituut

Op 16 november 2009 werd het Netherlands Institute for Law and Governance (NILG) officieel ingesteld in Groningen, in aanwezigheid van Minister van Justitie Hirsch Ballin. Het NILG wordt gevormd door het Groningen Centre for Law and Governance en het VU University Amsterdam Centre for Law and Governance (VU-CLG). Het instituut is een open platform voor juridisch onderzoek dat zich richt op de verhouding tussen publieke en private belangen. In het instituut vindt onderzoek naar de verhoudingen tussen privaats en publiekrechtelijke kwesties plaats. Hoe kunnen publieke en private belangen door middel van het recht met elkaar in balans worden gebracht? Dient in tijden van veronderstelde crises de overheid meer sturend op te treden of moeten verantwoordelijkheden meer worden gedeeld? De deelnemende Groningse en Amsterdamse onderzoekscentra behouden hun eigen onderzoeksprogramma's en -activiteiten, maar proberen deze binnen het instituut zoveel mogelijk te bundelen, om ook op internationaal niveau zichtbaar te zijn.

> www.rug.nl/gcl/NILG

Izaline Calister

Zangeres Izaline Calister (1969) heeft de Edison Jazz/World 2009 gewonnen voor haar laatste album *Speranza*. De jury was 'onder de indruk van de manier waarop Calister en haar band, een perfecte mix van diverse stijlen heeft weten te bereiken'. De alumna bedrijfskunde (1994) kon haar prijs niet in ontvangst nemen tijdens de Edison-uitreiking in het Muziekcentrum Frits Philips, omdat zij de dag ervoor, op 17 november, in het ziekenhuis in Eindhoven beviel van haar eerste kind. Vier weken eerder dan verwacht, maar kerngezond. *Broerstraat 5* wenst Izaline Calister namens haar alma mater van harte geluk met haar dochter Victoria en haar muzikale succes. In januari zal de zangeres haar theatertour weer oppakken.

> www.izalinecalister.com

Daar was Annie. Yvette knipperde met haar ogen. Ze wist niet of ze dit als een compliment moest beschouwen. Annie Stortemelk vond haar altijd een zondaar, omdat ze seks had voor het huwelijk, en nog wel met een hele reeks minnaars.

‘Dag Annie, hoe gaat het?’

‘Hee Yvette!’ Achter Annie dook een massieve vrouwengestalte op, met kort, grijs haar, coupe egel. Ze droeg een roze driehoekje op haar kolossale boezem.

Het duurde even voor Yvette de vrouw herkende. Dit was Berendina Bergsma, de radicale feministe uit het begin van haar studententijd.

‘Dit is mijn vrouw, Egbertje.’

Berendina trok een spichtige blondine achter zich aan.

Annie trok haar neus op.

‘Goh Berendina,’ zei Yvette. ‘Ik wist niet dat je eh...’ Haar ogen schoten heen en weer van Berendina naar de spicht. Destijds deed ze het nog met een man, al bleek die later de herenliefde te zijn toegedaan.

‘Als dat onze Berendina niet is!’

Daar was Eduard de Bock. Hij had een groot glas bier in zijn hand en keek geïnteresseerd naar het roze driehoekje. ‘Als ik het niet had gedacht! Je was altijd zo onwijs feministisch, niet normaal!’

‘Ik loop weer even verder,’ sprak Annie afgemeten. ‘Ik zie jullie straks nog wel.’

‘Niet te veel zuipen Annie!’ riep De Bock haar na. Hij hief zijn glas. ‘Anders kom je niet in de hemel!’

‘Foei Eduard,’ zei Yvette. ‘Laten we het alsjeblieft gezellig houden.’

‘Ahum,’ zei Eduard. ‘Over gezellig gesproken: weten jullie al dat Fredje dood is?’

Yvette trok bleek weg. ‘Fredje? Onze kraker?’

De Bock knikte. ‘Mexicaanse griep. Hij was die patiënt waar ik naar toe moest. Ik heb hem meteen laten opnemen, want zijn hart begaf het. Maar hij heeft het ziekenhuis niet gehaald.’ Hij nam een slok. ‘Hij was net weer in de stad komen wonen, ik had hem niet meer gezien sinds mijn afstuderen, in 1990.’

‘Wat verschrikkelijk!’ Yvette sloeg haar handen voor haar gezicht.

‘Ja,’ zei Eduard, ‘verdomd lullig voor die jongen.’

Dit was de laatste aflevering van ‘Mussengang’ in Broerstraat 5. Het voormalige UK-feuilleton werd een jaar lang door de makers nieuw leven ingeblazen ter gelegenheid van het 79e lustrum van de RUG.

MUSSENGANG 2009 AFLEVERING 4 (SLOT)

Lullig

‘Hee Mathilde! Gaat goed hè?’
‘Ja meid... wat een opkomst hè? Geweldig!’ Mathilde de Bruyne legde haar arm even om de schouder van haar jongere zus Yvette en keek om zich heen.

‘Gaaf dat bijna iedereen er is,’ grijnsde Yvette. ‘Zelfs Hedwig! En Stanley Druiprek zag ik net ook binnen komen.’

Ook Mathilde kreeg een grijns op haar gezicht. ‘Hedwig en Stanley zijn van na mijn tijd. Maar Waldo Stroovuur herkende ik meteen!’

De zussen keken naar de kalende man met de enorme bril, die in de hoek van het zaaltje op de eerste verdieping van Huis De Beurs zat te praten met zijn oud-huisgenote Hedwig Verschuur.

‘Fredje is er nog niet,’ stelde Yvette vast. ‘En Eduard ook niet. Komt die nog?’ Zij had jarenlang een relatie

gehad met Vindicater en geneeskundestudent Eduard de Bock, maar uiteindelijk was Mathilde met hem getrouwd. Tegenwoordig woonden Eduard en Mathilde in een riante villa in de Groninger nieuwbouwwijk Meerhuizen, waar Eduard een huisartsenpraktijk had.

‘Fredje weet ik niet,’ zei Mathilde. ‘Niets van gehoord. Eduard sms’te dat hij zo komt. Hij moest nog even bij een patiënt langs. Acuut geval.’

‘Hmm,’ bromde Yvette. ‘Op dit uur? Doet de doktersdienst zoiets niet tegenwoordig?’

Mathilde zuchtte. ‘Eduard heeft een groot plichtsbesef.’

‘Zeker een jonge vrouw,’ merkte Yvette op.

‘Daar heb je Annie Stortemelk,’ siste Mathilde. ‘Mijn hemel, wat ziet die eruit. Alsof ze zo uit Staphorst komt. Jezus, ze komt naar ons toe! Doei, ik

ga even naar Hedwig en Waldo!’

De zusjes De Bruyne, inmiddels 43 en 40 jaar jong, hadden samen het initiatief genomen tot een reünie van hun oude studentenhuus. Huize Mussengang was begin jaren negentig ten prooi gevallen aan de slopershamer van de beruchte makelaar Kamminga. Maar de bewoners hadden er na bikkelarde onderhandelingen een ander huis voor teruggekregen, aan het Zuiderpark. Dat huis stond er nog altijd, en werd net als in de jaren tachtig en negentig bewoond door een bonte groep studenten: jonge mannen en vrouwen, corpsballen en alto’s, grefo’s en heidenen. Sinds kort woonde er naar verluidt zelfs een islamitisch meisje, met een hoofddoek. Ze was nog niet op het feest gesignaleerd.

‘Dag Yvette, jij bent ook niets veranderd!’

Internationale alumni officer

Op 1 september 2009 werd Carina Bravo Plancarte (1982) aangesteld als internationale alumnifunctionaris van de RUG. In 2005 voltooide Carina Bravo, die uit Mexico komt, haar masteropleiding International Business aan de RUG. Daarna werkte ze in haar vaderland als medewerker marketing en alumnizaken voor de Nuffic (de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs). Teruggekeerd in Groningen zet ze zich nu in voor de versterking van de relaties met buitenlandse alumni, onder meer door verbetering van de communicatie. Een belangrijk middel daarin is de reeds bestaande digitale Engelstalige nieuwsbrief, die ieder kwartaal verstuurd wordt. Wilt u deze nieuwsbrief ontvangen? Of weet u het (mail)adres van (buitenlandse) alumni die mogelijk geïnteresseerd zijn? Mail dan naar: internationalalumni@rug.nl of meld u aan via de website: > www.rug.nl/worldwide.

Subsidie transplantatie insuline-‘eilandjes’

Patiënten met diabetes type 1 kunnen na de transplantatie van eilandjes van Langerhans uit de alvleesklier weer zelf insuline aanmaken. Deze behandeling is voor een kleine groep toegankelijk, omdat er een tekort aan orgaandonoren is en omdat de eilandjes niet optimaal kunnen worden benut. Er komt nu echter een subsidie van 11 miljoen euro, om deze celvervangings therapie verder te ontwikkelen en beschikbaar te maken voor een groter aantal patiënten. Een deel van dat bedrag wordt geleverd door het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Het Leids Universitair Medisch Centrum is coördinator van dit onderzoek naar celvervangings therapie. Het Universitair Medisch Centrum Groningen is een van de academische centra die bij het onderzoek zijn betrokken.

> www.umcg.nl

Grootste gasresearchproject Europa

Het Energy Delta Gas Research (EDGaR) project heeft een bedrag van tien miljoen euro gekregen uit het nationale deel van het compensatiepakket Zuiderzeelijn. Vorig najaar besloot het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) al positief over eveneens 10 miljoen euro uit het Europese fonds EFRO. Bovendien staat de Provincie Groningen garant voor twee miljoen euro. EDGaR is een nationaal consortium onder aanvoering van het Energy Delta Research Centre van de RUG. Partners zijn NV Nederlandse Gasunie, Kiwa Gastec, Essent, Nuon en Eneco, Hanzehogeschool Groningen, TU Delft en het nationaal Energieonderzoek Centrum ECN uit Petten. Ook GasTerra heeft zich recent aan EDGaR verbonden. Alle deelnemers hebben een innovatief programma opgesteld waarin ze zelf 22 miljoen euro investeren. Met in totaal 22 miljoen euro subsidie erbij ontstaat het grootste programma van op duurzaamheid gericht gasonderzoek binnen Europa. EDGaR verwacht per 1 januari 2010 met de research-activiteiten te starten. Het zal Nederland, en in het bijzonder de noordelijke Energy Valley, extra werkgelegenheid opleveren, een impuls geven aan het hoger onderwijs en de industriële R&D en internationale zichtbaarheid versterken door tal van bijeenkomsten van wetenschappers en technici van bedrijven en kennisinstellingen.

Beloftes en vertrouwen

Dertig jaar geleden plaatste *NRC* een artikel over twintig ‘Nederlanders voor de toekomst’. Altijd leuk om naar te kijken, maar het allerleukst is te zien wie van de lijstjes nu de echte beloftes waren. In de bijlage van de *NRC* van 7 november j.l. wordt onderzocht wat er van die twintig jonge mensen van dertig jaar geleden is geworden.

Een aantal van hen waren op 22 december 1979 al bekende namen, zoals: Ed Nijpels, Prins Johan Friso van Oranje, Eric Nordholt (toen hoofdcommissaris van politie in Groningen), Rem Koolhaas, Rudi Fuchs.

Op het lijstje stond ook de naam van Ruud Krom. In 1979 deed hij in het Academisch Ziekenhuis Groningen (nu UMCG) levertransplantaties. In die tijd overleden nog veel mensen aan leverziekten. Krom (nu 68) werd met zijn transplantaties wereldnieuws. De eerste patiënt bij wie hij een levertransplantatie uitvoerde, is nog altijd in leven. Krom vertrok naar de Mayo Clinics in de Verenigde Staten. Zijn eerste patiënt in de VS, een non, leeft ook nog steeds. Het eerste kind dat hij opereerde, een meisje van vijf jaar oud, vierde in 2004 haar vijfentwintigste ‘ik ben er nog’-feest.

Ongetwijfeld keken eind jaren zeventig veel mensen sceptisch naar de aspiraties van Ruud Krom. Gelukkig waren er ook velen, onder wie zijn superieuren, die vertrouwen in hem hadden. Vandaag de dag werken UMCG en medische faculteit nauw samen met de Mayo Clinics in het kader van het programma Healthy Ageing. De basis voor het vertrouwen in samenwerking tussen de wereldberoemde Amerikaanse klinieken en de RUG en het UMCG is onder meer gelegd door Ruud Krom. Dit samenwerkingsprogramma, gericht op het voorkómen en op het behandelen van kanker, draait voor honderd procent op giften, dus op particulier geld.

Als er op dit moment een soortgelijk lijstje gemaakt zou worden als in 1979, dan was de kans groot dat hierin minstens één naam van de onderzoekers van nu in dit lijstje zou staan. Zo’n programma vraagt vertrouwen en verdient uw ondersteuning!

Tienke Koning

Directeur Ubbo Emmius Fonds

Lessen in financiële ethiek

'Economics is essentially a moral science and not a natural science. That is to say, it employs introspection and judgments of value,' schreef de econoom Keynes in 1938. In de financiële wereld lijkt ethiek de laatste decennia echter volledig op de achtergrond te zijn geraakt. Door een 'alles mag, tenzij het verboden is'-mentaliteit ontstond er ruimte voor uitwassen zoals woekerpolissen, extreme bonussen, shadow banking en ondoorzichtige provisies.

Al geruime tijd probeert RUG-alumnus George Möller (1947), tot voor kort bestuursvoorzitter van Robeco, oud-topman bij Euronext en lid van het Algemeen Bestuur van het Ubbo Emmius Fonds van de RUG, het thema ethiek op de kaart te zetten in de sector. In februari 2009 leidde dit tot de eerste Topontmoeting in de Allersmaborg. De Topontmoetingen zijn besloten discussiebijeenkomsten, georganiseerd door het Ubbo Emmius Fonds, waar prominenten uit de wetenschap en het bedrijfsleven met elkaar van gedachten kunnen wisselen over relevante maatschappelijke onderwerpen. Naast Möller spraken onder meer prof.dr.

Lodi Nauta, hoogleraar Geschiedenis van de Filosofie, en prof.dr. Martin van Hees, hoogleraar Ethiek en Politieke Theorie, over 'Leadership in Business & Financial Ethics'.

Postacademische leergang

Inmiddels heeft de Topontmoeting een concreet vervolg gekregen in de vorm van een postacademische leergang 'Financial Ethics'. Deze leergang is bedoeld voor financiële topmanagers. Hij gaat van start in 2010 en wordt aangeboden door het in leiderschapsleergangen gespecialiseerde Comenius, in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen. De deelnemers worden uitgedaagd hun visie en denken over integriteit aan te scherpen. George Möller is kerndocent en zal vanuit zijn ervaring de link leggen naar actuele dilemma's uit de praktijk. Daarnaast werken gerenommeerde hoogleraren en docenten mee die ruime ervaring hebben met de financiële sector ofwel geselecteerd zijn op hun vernieuwende inzichten in ethiek en moraal. De leergang bestaat uit zeven modules van elk twee dagen.

> www.comeniusleergang.nl

Voor de financiering van bijzondere wetenschappelijke projecten zoekt de RUG via het Ubbo Emmius Fonds (UEF) steun van alumni, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Het afgelopen jaar heeft het fonds goede resultaten weten te behalen. Hieronder vindt u een selectie:

- > De wervingscampagnes onder alumni in april, juni en oktober brachten in totaal bijna 70.000 euro op. We ontvingen 140 doorlopende machtigingen, waarmee het totaal aantal vaste donateurs van het Ubbo Emmius Fonds en het Eric Bleumink Fonds de 600 is gepasseerd. Tien alumni deden een grotere lijfrenteschenking.
- > Het Oranjefonds heeft opnieuw een subsidie aan het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid verstrekt voor een bedrag van 450.000 euro.
- > SNS-Holding doneert 250.000 euro voor vijf jaar voor de 'J.L. Bouma leerstoel Economics of Sustainability', bij de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.
- > De Canadese TD Waterhouse Bank zal het Canadees Studiecencentrum van de RUG de financiële armsgave geven die nodig is om een webplatform voor studenten en onderzoekers van het centrum te ontwikkelen. De TD Bank gaat het Centrum met een bedrag van 20.000 euro ondersteunen.
- > Dit jaar vierde de Rijksuniversiteit Groningen haar 395-jarig bestaan met een groot aantal lezingen, symposia en andere festiviteiten. Het Ubbo Emmius Fonds heeft een aantal bedrijven bereid gevonden de lustrumactiviteiten te sponsoren voor meer dan 40.000 euro.
- > Groningen Seaports, een organisatie die het beheer voert over de haven van Delfzijl, de Eemshaven en de aangrenzende bedrijventerreinen, doneert voor vijf jaar een groot bedrag voor onderzoek naar regionale havenontwikkeling. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.
- > Steeds meer RUG-medewerkers voelen zich betrokken bij het Eric Bleumink Fonds. Zo vragen ze bijvoorbeeld hun gasten bij een oratie of afscheid in plaats van cadeaus een bedrag over te maken aan het fonds. Dit jaar brachten de oraties van prof.dr. Jan van der Harst en prof.dr. mr. Jenneke Bosch-Boesjes en het afscheid van prof.dr.ir. Gerard Gaalman en hoofd P&O Henk van der Meulen in totaal 1.440 euro op voor beurzen voor talentvolle studenten uit ontwikkelingslanden.
- > Het Ubbo Emmius Fonds heeft een donatie van 5.000 euro ontvangen van de Stichting Elise Mathilde Fonds. De gift is ter ere van het 395-jarig bestaan van de RUG en zal ten gunste komen van onderzoeksbudgetten.

Alumnireis 2010: Hofreis door de tijd in China

Met 'sinoboeddholoog' en RUG-alumnus dr. Kees Kuiken reist u in de nazomer van 2010 (september/oktober) een traject van de klassieke Chinese 'hofreis' na: van de Parelrivierdelta in het diepe zuiden naar de toenmalige keizerlijke hoofdstad Beijing, ondertussen gebruikmakend van boot, trein en fiets. U logeert onder meer op het prachtige stadseiland aan de Parelrivier in Kanton en gaat in de Chinese binnenlanden op zoek naar sporen van een zevende-eeuwse boeddhistische heilige. De reis begint in Hongkong en eindigt in Beijing: van het oude China naar de hypermoderne architectuur en kunst.

De reis wordt in samenwerking met De Culturele Onderneming en Battuta Reizen georganiseerd en duurt ongeveer twee weken. Bij het ter perse gaan van deze *Broerstraat 5* waren de precieze data nog niet bekend. Kijk op www.rug.nl/alumni/reizen voor meer informatie, of neem contact op met mw. Rhoda Schuling van het RUG-Alumnibureau via r.schuling@rug.nl of tel. (050) 363 75 64.

Antonius Deusing

De medische alumnivereniging Antonius Deusing vierde in oktober haar 12½ jaar bestaan. Op www.rug.nl/alumni/activiteiten vindt u meer foto's van de feestelijke bijeenkomst en leest u een korte impressie.

Alumni Mobilae

Alumni Mobilae is de alumnivereniging van Bewegingswetenschappen Groningen. Als alumnidid ontvangt u twee keer per jaar de *In BW'ging*, het verenigingsblad voor oud-studenten, en de almanak. Daarnaast kunt u deelnemen aan de activiteiten die worden georganiseerd. U kunt lid worden via de website www.studiosimobilae.nl/alumni. Sinds kort is Alumni Mobilae ook actief op LinkedIn (www.linkedin.com).

Clio

Hebt u IO/IB gestudeerd, maar bent u nog geen lid van het alumninetwork van Clio? Mail dan gauw naar alumni@clio.nl en zorg dat u ook de volgende nieuwsbrief ontvangt. De eerst volgende borrel zal plaatsvinden op **12 februari 2010** > www.clio.nl

MIK

MIK is de alumnivereniging voor oud-studenten van de opleidingen Kunsten, Cultuur en Media, Kunst en Kunstbeleid en Algemene Literatuurwetenschappen. Zij brengt onder meer een almanak uit, organiseren een jaarlijkse studiedag en diverse gezelligheids-evenementen. Bovendien kunnen leden gebruik maken van de speciale vacaturemailing. MIK is op zoek naar nieuwe bestuursleden! Kijk op www.rug.nl/alumni/verenigingen of mail naar mastersindekunsten@gmail.com

BRUG

De BRUG Vakkring Noord-Nederland – ook wel de bedrijfskundesociëteit genoemd – organiseert activiteiten die open staan voor BRUG-leden, docenten, studenten, genodigden en iedereen die affiniteit heeft met bedrijfskundige vraagstukken. Op 18 januari staat het thema non-profit marketing op de agenda. In 2010 komen bovendien de volgende onderwerpen aan bod: Workshop vertrouwen, HR-selectie van toptalent, Promovendi bij de RUG, Scheepvaart in Groningen, State of the art in supply chain, Sensortechnologie, Zorg als profit. De bijeenkomsten vinden plaats in Congrescentrum en Hotel Hampshire, Laan Corpus den Hoorn 300 te Groningen.

De toegang is gratis. Meer informatie: www.brug.net, brugsecretariaat@planet.nl of tel. (074) 250 48 00.

Pharmaciae Sacrum

Vast vrijhouden in de agenda: de studievereniging voor Farmacie en Farmaceutische Wetenschappen in Groningen, Pharmaciae Sacrum, houdt op 17 april 2010 een alumnidag.

> www.psgroningen.nl

Rechtsgeleerdheid

De alumnidag van 13 juni jl. was voor de Faculteit Rechtsgeleerdheid een groot succes. Omdat we graag willen weten hoe u het vond, ontvangen alle deelnemers aan deze dag binnenkort een evaluatieformulier en een kleine attentie.

Alumnikringen Den Haag en Rotterdam

Door en voor oud-Groningers in de regio's Den Haag en Rotterdam zijn er twee regionale alumnikringen opgezet. De kringen gaan jaarlijks ongeveer vier à vijf bijeenkomsten organiseren, zoals borrels, lezingen, pubquizzes, filmbezoek en netwerkactiviteiten. Wilt u op de hoogte worden gehouden van de activiteiten van de alumnikring Den Haag of de alumnikring Rotterdam? Meldt u zich dan aan via alumni@rug.nl, tel. (050) 3637595 of via het Alumni Netwerk. Hebt u een profiel op www.linkedin.com, dan kunt u zich aanmelden bij de subgroepen RUG Alumnikring Den Haag of subgroep RUG Alumnikring Rotterdam. U moet zich dan wel eerst aanmelden bij de groep Rijksuniversiteit Groningen.

Tweede Topontmoeting

Dit jaar is het Ubbo Emmius Fonds begonnen met het organiseren van zogenaamde 'Topontmoetingen', besloten bijeenkomsten tussen prominente alumni en wetenschappers waarbij in alle vrijheid gediscussieerd kan worden over actuele maatschappelijke thema's (zie ook pagina 25). Op donderdag 5 november vond in de Allersmaborg, het alumnihuis van de RUG, de tweede bijeenkomst plaats in het kader van 'Leadership in Financial Ethics'. Prof.dr. Lense Koopmans, president-commissaris van Rabobank Nederland, verzorgde de inleiding van de discussie. Hij behandelde de vraag: Hoe kan de bancaire sector na de financiële crisis weer worden opgebouwd? Prof.dr. Kees Cools, hoogleraar Finance aan de RUG, gaf als eerste replek, waarna een brede discussie ontstond tussen de ruim veertig aanwezigen, onder meer bankiers, economen en ethici. In 2010 staan er weer twee topontmoetingen op het programma. Voor informatie kunt u terecht bij het Ubbo Emmius Fonds > www.rug.nl/uef

Ook na het afstuderen blijven veel alumni zich inzetten voor de universiteit. Klaas Marck (Geneeskunde 1977, promotie 1983) vertelt over zijn betrokkenheid.

Voor medische studenten was er al de Professor Rein Zwierstra Prijs, voor de beste klinische les. Vanaf volgend jaar kunnen ze daarnaast, op initiatief van alumnivereniging Antonius Deusing, ook een prijs in de wacht slepen voor het beste verslag van een wetenschappelijke stage. Alumnus Klaas Marck (1952) maakt deel uit van beide jury's die de inzendingen beoordelen: 'Eigenlijk hoop ik dat mijn plek in de "klinische les-jury" binnenkort door iemand anders wordt ingevuld. Niet omdat ik er op uitgekeken ben, begrijp me niet verkeerd. Maar juist omdat ik het zo'n leuk baantje vind en anderen ook die ervaring gun.'

Schatplichtig

Marck voelt zich nog altijd zeer betrokken bij de medische opleiding. Enkele jaren geleden moest hij vanwege een ziekte noodgedwongen stoppen met zijn werk als plastisch chirurg. Sindsdien is hij onder meer actief als coassistentcoach, begeleider bij wetenschappelijke stages en dus ook jurylid. 'Ik heb zelf als student en aio het voorrecht gehad dat ik veel één-op-één aandacht kreeg van mijn docenten en begeleiders. Voor mijn gevoel heb ik veel geleerd en geprofi-teerd van mijn studie. Dat heeft me schatplichtig gemaakt. Ik wil daar graag wat voor terug-

doen. Niet het minst omdat ik er zelf ook veel plezier aan beleeft.'

Talenten ontwikkelen

Het is nog onbekend hoe de prijs zal heten en waar hij – naast de grote eer – precies uit zal bestaan. Wel is duidelijk wie er voor in aanmerking komt: de student die een uitzonderlijk goed stageverslag maakt van zijn of haar wetenschappelijk onderzoek tijdens de masterfase. Marck: 'In Groningen gaan we er vaak te gemakkelijk aan voorbij als iemand een bijzondere prestatie levert. Ik denk dat het belangrijk is dat je als universiteit probeert studenten uit te dagen en hen stimuleert om hun talenten ten volle te ontwikkelen. Dit kan alleen door veel van ze te vergen. Maar daar moet dan ook wat tegenover staan. Als iemand het heel goed doet, moet dat herkend en erkend worden. Een officiële prijs, die met de nodige waardigheid wordt uitgereikt, past daar goed bij. Overigens moet ik toegeven dat ik altijd graag naar redenen zoek om een feestje te vieren. Leven is niets anders dan het celebreren.'

TEKST > BERT WOLFKAMP

FOTO > GERT GORT

Toegepaste Bedrijfskunde

De zorgsector kent een dynamische omgeving: Fusies, opsplitsingen, veranderingen in het politieke spectrum en wisselende budgetstellingen. Hettie Zeilemaker, beleidsadviseur bij Bureau Jeugdzorg Groningen en alumna orthopedagogie, wil daarop anticiperen. Daarom volgde ze de opleiding Toegepaste Bedrijfskunde bij AOG Academische Opleidingen.

Stakeholders en ketenpartners. Daarvan heeft Bureau Jeugdzorg Groningen er genoeg. Gemeentelijke organisaties bijvoorbeeld, maar ook de provincie, media, cliënten, medewerkers, politiek, justitie en politie zijn belangrijke partijen voor de organisatie. Het zorgt voor een ongekende dynamiek en een voortdurend wisselend speelveld. Hettie Zeilemaker (52) staat er als beleidsadviseur middenin. 'Er is zoveel veranderd in de jeugdzorg,' begint ze. 'Er is steeds meer sprake van fusies en splitsingen. Voorheen had je in onze provincie veel aparte jeugdzorgorganisaties. Van een medisch kleuterdagverblijf tot de gezinsvoogdij. Een aantal van deze organisaties werd later bijeen geveegd tot Bureau Jeugdzorg Groningen: gezinsvoogdij, jeugd-reclassering, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Kindertelefoon en toegang tot gespecialiseerde zorg op indicatie. Wij zijn het voorportaal van de zware zorg aan gezinnen, kinderen en jongeren en schatten in welke zorg ze nodig hebben,' legt Zeilemaker uit.

In haar functie als beleidsadviseur is ze verantwoordelijk voor een aantal taakgebieden, waaronder communicatie, kwaliteit en organisatieontwikkeling. Ze adviseert en ondersteunt hoofdzakelijk het directieteam en is projectleider als dat nodig is. 'Kwaliteit en communicatie zijn in mijn functie het belangrijkste. Ze raken elkaar vaak, zowel in de externe verantwoording maar ook bij interne verbeterplannen.'

Bureau Jeugdzorg Groningen heeft 250 werknemers, die provinciebreed de zorg voor 4.000 cliënten dragen. 'Ongeveer 5% van de Nederlandse jeugd krijgt ernstige problemen, deze gezinnen komen bij ons terecht. Je moet dan denken aan verwaarlozing, kindermishandeling en ontsporing. Wij werken heel nauw samen met die andere instanties en bijvoorbeeld met de Groningse gemeenten. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor preventieve jeugdzorg, voordat het allemaal uit de hand loopt.'

‘Ik wilde geen dingen gaan herhalen, maar direct met mijn opleiding aan de slag’

Academisch niveau

Het credo ‘Life Long Learning’ is zeker van toepassing op Zeilemakers carrière. Zoals zovelen, toog ze naar Groningen om aan de universiteit te gaan studeren. De uit Zwartsluis afkomstige Overijsselse koos voor orthopedagogiek en vervolgde met de HBO-studie maatschappelijk werk. Ze woonde 25 jaar in Stad, maar geniet nu van de rust in het Ommeland. Het grootste gedeelte van haar loopbaan werkte Zeilemaker in de jeugdhulpverlening. ‘Eerst vijf jaar als maatschappelijk werker, vooral voor de jeugd. Vervolgens heb ik zeven jaar pleeggezinnen begeleid. Vanaf 1998 ben ik beleidsmedewerker.’ Het studeren is echter nooit gestopt.

De combinatie van opleiding en werkervaring brachten Zeilemaker hogerop in de organisatie. ‘In de jaren-90 heb ik nog een aantal vakken aan de open universiteit gevolgd. Ik was toen al geïnteresseerd in organisaties en heb daarom modules als personeelsbeleid, organisatiekunde en gespreksvoering gevolgd. Vier jaar geleden heb ik een verkorte NIMA-communicatie opleiding gedaan. Toen ze meer bedrijfskundige kennis wilde vergaren, maakte Zeilemaker een afgewogen keuze: ‘Ik had behoefte aan een toegepaste opleiding, omdat ik al ervaring en een studieachtergrond had. Ik wilde geen dingen gaan herhalen, maar direct met mijn opleiding aan de slag. Bovendien wilde ik dichtbij huis op academisch niveau gaan studeren. Dan is AOG verreweg het beste alternatief.’

Wachtlijsten

Door de vele veranderingen intern werd de keuze voor een bedrijfskundige opleiding een hele terechte. Zeilemaker: ‘Pas in 2005 is de organisatie in deze vorm ontstaan. En na die samenvoegingen van verschillende culturen en werkwijzen zag je ook dat de beleidslijn vanuit de regering veranderde. Er was een veel grotere vraag dan het beschikbare aanbod. Wachtlijsten ontstonden, onacceptabel voor kinderen die in hun ontwikkeling bedreigd worden. Daardoor kwam de organisatie onder druk te staan. Er veranderde teveel in te korte tijd. We waren, net als zoveel zorginstellingen, te intern gericht. De organisatie liep vast. Ik wilde begrijpen waarom, er meer grip op krijgen. Je zag dat het management uitviel en overbelast raakte, met veel personeelwisselingen als gevolg. Nu pas werken we die reorganisatie goed af. Ik heb de afgelopen vijf jaar drie directeuren meegemaakt. Daarom zat ikzelf als oude rot ook in het directiemanagementteam, voor de continuïteit in de organisatie. Dat prikkelde om alles integraler te willen bekijken. Ik

constateerde dat ik van bijvoorbeeld financiën echt te weinig wist, want ik kon amper een begroting lezen. Ik wilde onze complexe organisatie beter begrijpen in relatie met de omgeving.’

Integraal en gedegen

Zeilemaker begon in 2007 aan de anderhalf jaar durende opleiding en kon het geleerde al vanaf dag één in de praktijk brengen. ‘De opleiding begon met de module organisatieverandering. Dat raakte mij natuurlijk direct. Ook financiën vond ik een zinvol onderwerp, omdat ik op dat gebied nog wat tekort schoot. Het was wel zwaar, maar het heeft me zeker verder geholpen. Ik vind financiële zaken nu veel inzichtelijker. Ook de marketingmodule kon ik direct toepassen bij Bureau Jeugdzorg Groningen, mijn werkstuk hielp mee om te komen tot een gefundeerd strategisch meerjarenbeleid en biedt voor mij nog steeds houvast. Zo constateerde ik dat onze interne informatievoorziening niet adequaat was en dat we onszelf met onze missie en diensten niet goed op de kaart zetten.’

Ingegeven door de opleiding Toegepaste Bedrijfskunde paste Zeilemaker haar adviezen aan. ‘Het werd integraler en gedegener. Ik kan wel zeggen dat mijn directeur redelijk op me vaart op de gebieden waar ik me mee bezig houdt. Het strategische deel van de opleiding komt me goed van pas. Op dit moment staan we weer voor bezuinigingen en dan wordt efficiency belangrijker. Je merkt dan ook dat de verschillende overheidslagen verantwoordelijkheden aan elkaar doorschuiven waardoor je soms met een tegenstrijdige opdracht komt te zitten. Je bent daardoor gedwongen flexibeler te worden, iets wat veel zorginstanties van oudsher niet zijn. Er hoeft maar ergens een incident te gebeuren, of er gaat van alles bewegen in de politiek. Het maakt de speelruimte in de zorg erg onvoorspelbaar.’

Perfekte keuze

Inmiddels is Hettie Zeilemaker begonnen aan een vervolgstudie bij IBO, eveneens onderdeel van AOG Contractonderwijs. Als alumna van Toegepaste Bedrijfskunde kan ze verkort de MBA doen. ‘Aan wie wil zij de opleiding Toegepaste Bedrijfskunde aanbevelen? ‘Aan mensen of organisaties die integraler willen kijken. Kijk, veel mensen komen net zoals ik uit de inhoud van één of ander vak. Ik voel me thuis in mijn beleidsfunctie, gekoppeld aan mijn favoriete werkveld, maar als je door wilt groeien in je organisatie of daarbuiten, heb je in deze tijd een bredere blik nodig dan alleen specialistische kennis. Een studie bedrijfskunde is dan een perfecte keuze.’

STARTDATA

11 januari 2010
Executive Master of IT-Auditing

2 maart 2010
Toegepaste Bedrijfskunde

31 maart 2010
MSc/drs. Bedrijfskunde

najaar 2010
Executive Master of Business Valuation

najaar 2010
Master of Facility Management (MFM)

MEER INFORMATIE

Bel (050) 316 21 15 of
kijk op www.aog.nl

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

L.H. Mulder
Theoretische andragogiek
(1974-2000)
door Douwe Elias

J.H. Voogd †
Planologie en stadsgeografie
(1985-2007)
door Dorine Kuiper

J. Wiarda †
Burgerlijk procesrecht
(1946-1979)
door Dorine Kuiper

J.D. van Willigen
Tandheekunde, in het
bijzonder de orale fysiologie
(1975-1996)
door Lilian van Opdorp

Inlichtingen over schenking van portretten: prof.dr. G. Boering,
tel. (050) 541 6483 of gtboering@hetnet.nl
Veel meer afbeeldingen vindt u op www.rug.nl/museum.

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

19 januari 2010

prof.dr. J.W. (Jan Willem) Velthuijsen
*Financiering en controlling in de
energiesector*

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

26 januari 2010

prof.dr. G.P.A. (Peter) Smit
Kindergeneeskunde, i.h.b. de metabole ziekten

2 februari 2010

prof.dr. J.E. (Jaap) Tulleken
*Onderwijs en opleiding intensive care
geneeskunde*

16 februari 2010

prof.dr. J.A. (Jourik) Gietema
*Medische oncologie, i.h.b. de effectgestuurde
systematische therapie*

2 maart 2010

prof.dr. E. (Erik) Heineman
Chirurgie

GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJ- WETENSCHAPPEN

8 februari 2010

prof.dr. J. (Jacques) Wallage
Integratie en openbaar bestuur

23 maart 2010

prof.dr. W.J.C.M. (Wim) van de Grift
Onderwijskunde

LETTEREN

9 februari 2010

prof.dr. C.G. (Catrien) Santing
Middeleeuwse geschiedenis

15 maart 2010

prof.dr. B.A.M. (Ben) Maassen
Dyslexie

30 maart 2010

prof.dr. A.L. (Annelou) van Gijn
Materiële cultuurstudies

RECHTSGELEERDHEID

23 februari 2010

prof.mr. J.H.M. (Huub) Willems
Corporate litigation

WISKUNDE EN NATUUR- WETENSCHAPPEN

9 maart 2010

prof.dr. N.A. (Niels) Taatgen
Cognitive modelling

GODGELEERDHEID EN GODSDIENSTWETENSCHAP

16 maart 2010

prof.dr. C.K.M. (Kocku) von Stuckrad
Religiewetenschap

Wijzigingen voorbehouden.

Meer informatie: www.rug.nl/corporate/
nieuws/agendadezeweek

24e jaargang
4e nummer/december 2009
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Heidi Bodewes-Bolt
Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Bert Wolfkamp

Hoofredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Thieme Rotatie, Zwolle
Oplage 67.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumni relaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Afscheidscollege

Op 1 maart 2010 houdt **prof.dr. T.A.F. (Theo) Kuipers**, hoogleraar wetenschapsfilosofie en logica aan de Faculteit Wijsbegeerte, zijn afscheidcollege getiteld 'Waarheidsbenadering in theorie en praktijk'. Plaats: Aula, Academiegebouw. Aanvang: 16.00 uur.

Wilt u een afscheidscollege aankondigen in *Broerstraat 5*? Gelieve een e-mail met informatie te sturen naar: redactieB5@rug.nl. Het eerstvolgende nummer verschijnt begin april, het zomernummer begin juli. De deadlines zijn respectievelijk 1 maart en 1 juni 2010.

RUG scoort hoog als werkgever

De RUG staat op de vierde plaats van de lijst van Best Places to Work in *Academia 2009*. De lijst is door het Amerikaanse populair-wetenschappelijke tijdschrift *The Scientist* gepubliceerd. Hij is gebaseerd op een enquête onder 2355 levenswetenschappers. *The Scientist* profileert zich als hét blad voor de levenswetenschapper. In de internationale top 10 prijkt het gerenommeerde Max Planck Institute of Molecular Cell Biology and Genetics (Duitsland) op de eerste plaats, gevolgd door The Weizmann Institute of Science (Israël) en de University of Bristol (Engeland). De RUG dankt de hoge notering onder meer aan het Rosalind Franklin Fellowship Program (om vrouwelijke topwetenschappers aan te trekken) en het tenure-tracksysteem (waarbij jonge wetenschappers uitzicht krijgen op een hoogleraarschap).

Aletta Jacobsprijs 2010 voor Neelie Kroes

De Aletta Jacobs Prijs 2010 van de RUG wordt toegekend aan eurocommissaris Neelie Kroes. Zij krijgt de prijs 'vanwege de grote maatschappelijke impact van haar werk en de evidente voorbeeldfunctie die zij vervult op soms unieke en vaak machtige posities. Kroes spreekt vrouwen van meerdere generaties aan en vervult, vooral de laatste jaren, opvallende en effectieve wijze een positieve voortrekkersrol op het gebied van de vrouwenemancipatie. Daarmee handelt zij in de geest van Aletta Jacobs.' Neelie

Kroes (1941) is momenteel Eurocommissaris Mededinging. Zij studeerde Economie aan de Economische Hogeschool Rotterdam, de huidige Erasmus Universiteit. Zij was onder meer lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, staatssecretaris van verkeerszaken in het eerste kabinet Van Agt en minister van Verkeer en Waterstaat in de kabinetten Lubbers I en Lubbers II en president van businessschool Nyenrode, tegenwoordig Nyenrode Business Universiteit. Kroes liet weten vereerd te zijn geassocieerd te worden met een vrouw als Aletta Jacobs en graag aanwezig te zijn bij de uitreiking in Groningen op 8 maart, Internationale Vrouwendag.

rijksuniversiteit
groningen

universiteitsmuseum

Darwins wereld Mens, natuur en evolutie

t/m 10 januari 2010

Hoe zat het ook alweer met de evolutie en 'survival of the fittest'? Welkom in de wereld van Charles Darwin (1809-1882), een expositie over het leven en werk van 's werelds beroemdste natuuronderzoeker.

Ter viering van het lustrum van de RUG en van het Darwinjaar.

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
Groningen
www.rug.nl/museum

Openingstijden

di t/m zo van 13.00-17.00 uur
niet op feestdagen

www.rug.nl

rijksuniversiteit
groningen

Universiteitswinkel

Bestel hier of kijk op www.rug.nl/winkel

Timeman

Eigentijdse alarmklokje van buigzaam rubber. De veerclip aan de achterzijde is tevens te gebruiken als memoclip. Inclusief celbatterij. Prijs: € 9,95

Alle prijzen
zijn incl.
verzendkosten

Hooded sweater

De klassieke, enige echte RUG capuchontrui. Leverbaar in diverse kleuren. Perfect kerstcadeau! Zie ook www.rug.nl/winkel Speciale alumniprijs: € 29,95

Feestelijk mousserende wijn

Flama d' Or, Brut Nature, Spanje - Cava. Een milddroge, mousserende wijn met een fris en fruitig karakter. Een heerlijke "Spaanse Champagne" voor de feestdagen. Prijs: € 14,95

Kom kijken

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Een betere baan dan de zijne is lastig te vinden, vindt de ene alumnus sterrenkunde. Maar de andere verbrandde de schepen achter zich en is nu kunstenares.

GUSTAAF VAN MOORSEL (58)

STUDIE > sterrenkunde van 1969 tot 1977

WERK > astronoom National Radio Astronomy Observatory, Socorro, VS, www.aoc.nrao.edu/~gvanmoor

HUIS > groot huis in Socorro, in de woestijn van New Mexico

HUISSHOUDEN > alleenwonend, getrouwd met Patricia (55); drie volwassen kinderen uit eerste huwelijk

BRUTO JAARINKOMEN > 110 duizend dollar (ca. 75 duizend euro)

'Fundamentele vragen. Daarin zat hem voor mij de attractie van sterrenkunde. Hoe groot is het heelal? Hoe heeft ons zonnestelsel zich ontwikkeld en ons melkwegstelsel? Hoe oud is alles? Het houdt nooit op. Er zijn dingen ontdekt, maar die roepen weer nieuwe vragen op. Als een bergtop waarachter een nog hogere berg ligt, die je eerst niet zag. We weten nu veel over de donkere materie, die het heelal min of meer bij elkaar houdt. Daar ging mijn promotie ook over. Maar de donkere energie is nog grotendeels een raadsel. De Verenigde Staten zijn de bestemming voor veel bètawetenschappers. Voor mij ook. Veel van mijn hoogleraren van vroeger zijn hier naartoe vertrokken en ik ben in hun kielzog meegegaan, al heb ik na mijn promotie ook zeveneneenhalf jaar in Duitsland gewerkt. En rond mijn afstuderen gaf ik wiskunde aan het Willem Lodewijk Gymnasium. Ik was midden twintig, getrouwd, er moest brood op de plank komen. Nu ben ik stafastronoom voor de VLA (Very Large Array), de belangrijkste en grootste radiotelescoop ter wereld, met 27 antennes. Een vaste baan aan een dergelijk instituut valt in dit vakgebied maar moeilijk te overtreffen. Het zal heel moeilijk zijn mij een aanbod te doen dat mij dezelfde voldoening geeft. En ik ben langzamerhand natuurlijk ook te oud voor iets heel anders. Mijn baan heeft meerdere aspecten. Ik doe zelf onderzoek. Daar komt niet altijd even veel van, maar ik weet elk jaar toch wat publicaties te maken. Verder ontwikkelen en testen we hier nieuwe instrumenten en helpen wetenschappers die willen waarnemen. Onderzoekers uit de hele wereld gebruiken de VLA. Maar ze komen vrijwel nooit meer hierheen, het gaat allemaal via internet. Ze sturen ons hele precieze instructies, die wij verwerken. Hopelijk gaat dat binnenkort weer veranderen, want we zijn bezig de VLA grootscheeps te moderniseren. We willen graag dat de mensen hier komen. Samen met hen antwoorden zoeken op vragen, dat is leuk, ook voor ons.'

PATRICIA VADER (58)

STUDIE > sterrenkunde van 1972 tot 1976

WERK > kunstenares

HUIS > landhuis vol kunst in voormalig rangegebied, Martinez, California, VS

HUISSHOUDEN > getrouwd met astronoom, Carl (69); geen kinderen

BRUTO JAARINKOMEN > verkoopt jaarlijks voor een paar duizend dollar

'Het was een sprong in het zwarte gat, op mijn 43ste. Ik had nooit iets aan kunst gedaan. Ik begon met fotocollages. Nu maak ik van alles. Altijd groot, kleurrijk en figuratief en altijd komen er dieren in voor. In 2001 was ik bezig met een groot schilderij. Ik dacht dat ik een blauwe koe zou schilderen. Door de aanslag op het WTC werd het een woeste stier die door vleermuizen wordt geplaagd: George Bush, die de terroristen probeert te bestrijden. Afgelopen augustus installeerde ik mijn eerste openbare werk, in het stadje Orinda, een gigantische pauw van fietswielen. Mijn vader overleed een paar jaar voor ik kunstenares werd en dat maakte het makkelijker. Ik geloof dat hij het vreselijk had gevonden dat ik uit de academische wereld stapte. Hij heeft mij gepushed om sterrenkunde te doen, hij was zelf ingenieur. Ik heb zelf getwijfeld tussen psychiatrie of sterrenkunde. Ik promoveerde in Amsterdam. Normaal ben je na je promotie eerst postdoc, maar ik heb dat heerlijk overgeslagen. Ik kreeg een assistant-professorship in Yale. Ik heb dat aan mijzelf te danken, want ik heb twee keer in Amerika een colloquium gehouden en beide keren ontstond er een enorme discussie over mijn modellen van het melkwegstelsel. Ik hield voet bij stuk, en had gelijk. Zo kenden ze mij. Ik heb een heerlijke tijd gehad in Yale, een cultureel stadje, net zoiets als Groningen. Na Yale heb ik in Pasadena gewerkt en in Baltimore, op het Space Telescope Science Institute. Maar het werd steeds meer achter computers zitten. Bovendien is de sterrenkunde een ontzettende competitief vak. Ik heb een groot deel van mijn jeugd in Frankrijk doorgebracht, maar begon te beseffen dat ik mijn Frans kwijtraakte. Geen tijd meer om Franse boeken te lezen of voor andere dingen. Dat vond ik vervelend. Ik ontmoette mijn echtgenoot. Hij zat in Californië en ik aan de oostkust. Toen de vraag opkwam: "Wie gaat er verhuizen?", heb ik gezegd dat ik dat wel wilde, op voorwaarde dat ik mijn vak verliet en een kunstopleiding ging volgen.'